

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2517

ขั้นตอนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ

ภาระหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 คือ การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 อันจักเป็นรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงมีพระราชดำริในวันเปิดประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ว่า

ภาระหน้าที่ทั้งหลายจะต้องรับต่อไปนี้เป็นภารกิจอันหนัก เพราะนอกจากจะต้องพิจารณาร่างกฎหมายที่สำคัญต่าง ๆ ที่รัฐบาลเสนอขึ้นมาในยามที่ประเทศตกอยู่ในภาวะแห่งความผันผวนทางเศรษฐกิจและการเมือง ทานทั้งหลายยังจะต้องเป็นผู้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรอันจักเป็นหลักในการปกครองประเทศด้วยความเป็นธรรม ควบคู่กันดีกับความก้าวหน้าต่อไป¹

เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากร่างพระราชบัญญัติธรรมดาทั่ว ๆ ไป เป็นกฎหมายหลักในการปกครองประเทศและเป็นแม่บทของกฎหมายอื่น ๆ จึงต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาไว้เป็นกรณีพิเศษแตกต่างจากการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติธรรมดา กล่าวคือ ตามมาตรา 10 แห่งรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 ได้บัญญัติว่า " คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ " หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงประกาศแต่งตั้งนายสัญญา ธรรมศักดิ์เป็นนายกรัฐมนตรี นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้ให้ความมั่นสัญญาแก่ประ

¹ สยามรัฐรายตีพิมพ์, ฉบับวันอาทิตย์ที่ 6 มกราคม 2517, หน้า 1.

ชานวาทจะทำการร่างรัฐธรรมนูญและประกาศใช้ให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือน² และ
ได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 18 คน คือ

- | | |
|------------------------------|---------------------------|
| 1. นายประกอบ หุตะสิงห์ | 2. นายกมล วรรณประภา |
| 3. นายโอดด โกลิน | 4. พลเอกสุรกิจ มัยลาภ |
| 5. นายสมภพ โทกระกิตย์ | 6. ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช |
| 7. นายจิตติ คิงศกทีย | 8. นายธรรมเสรีกู ไกรจิตติ |
| 9. นายมัญญู บริสุทธิ์ | 10. นายเอนก สิทธิประศาสน์ |
| 11. นายเศวทร เปี่ยมพงศ์สานต์ | 12. นายอมร จันทรมบูรณ์ |
| 13. นายพงศ์เพ็ญ ศกุนตาทย์ | 14. นายปราโมทย์ นาคกรทรรพ |
| 15. นางสุมาลี วีระไวทยะ | 16. นายชัยอนันต์ สมุทวณิช |
| 17. นายไพศาล กุญชรวิชัย | 18. นายอัศวราช จุฬารัตน์ |

มีนายประกอบ หุตะสิงห์ เป็นประธานคณะกรรมการ และนายกมล วรรณประภาเป็น
รองประธาน เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2516³ คณะกรรมการชุดดังกล่าวเป็นบุคคลที่มา
จากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ดังนี้ นักกฎหมาย 4 คน ทูตถาวร 4 คน อาจารย์
มหาวิทยาลัย 3 คน ข้าราชการพลเรือน 2 คน นักหนังสือพิมพ์ 2 คน นักการเมือง
1 คน นักธุรกิจ 1 คน และทหาร 1 คน คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่รัฐบาลตั้ง
ขึ้นเป็นคณะทำงานของรัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายบริหารทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการ
ชุดดังกล่าวได้ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จและได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเมื่อ
วันที่ 13 มกราคม 2517⁴ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของคณะ

² หนังสือพิมพ์รายวันสยามรัฐ, ฉบับวันพุธที่ 23 มกราคม 2517, หน้า 7.

³ กระมล ทองธรรมชาติ, ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญไทย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรืองอักษร, 2518), หน้า 87.

⁴ หนังสือพิมพ์รายวันสยามรัฐ, ฉบับวันอาทิตย์ที่ 3 กุมภาพันธ์ 2517, หน้า 7.

กรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเป็นกรณีพิเศษเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2517⁵ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้แก้ไขสาระสำคัญเพียง 4 มาตรา หลังจากนั้นได้นำร่างรัฐธรรมนูญเสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2517⁶ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นร่างรัฐธรรมนูญที่มีความยาวมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ กล่าวคือ มีทั้งหมดถึง 12 หมวดและมีจำนวนมาตราถึง 224 มาตรา

สำหรับการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยของสภานิติบัญญัติแห่งชาตินั้น ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 มาตรา 10 วรรค 2 กำหนดว่า " การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของกระทำเป็น 3 วาระสำหรับการพิจารณาในวาระที่ 1 และวาระที่ 2 ให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สำหรับการพิจารณาในวาระที่ 3 ให้กระทำได้เมื่อการพิจารณาในวาระที่ 2 ไคลงพ้นไปแล้ว 15 วัน "

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญวาระที่ 1

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 1 เป็นการพิจารณาขั้นรับหลักการ ตามข้อบังคับการประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2516 ข้อ 111 กำหนดว่า

การพิจารณาในวาระที่ 1 ให้วินิจฉัยว่าจะรับร่างรัฐธรรมนูญนั้นไว้พิจารณาหรือไม่ การออกเสียงงดคะแนนโหวตวิธีการเรียกชื่อและตลงมีเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะรับร่างรัฐธรรมนูญไว้พิจารณา ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

การประชุมตามความในวรรคหนึ่งต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 [ประมาณ 200 คน] ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

การพิจารณาในวาระที่ 1 เป็นเพียงการพิจารณาว่าจะรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่เท่านั้นสมาชิกจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้

⁵หนังสือพิมพ์รายวันไทยรัฐ, ฉบับวันพุธที่ 13 กุมภาพันธ์ 2517, หน้า 3.

⁶สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 11, วันพฤหัสบดีที่ 7 มีนาคม 2517, กองการประชุม.

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญวาระที่ 2

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 เป็นการพิจารณาขั้นกรรมาธิการและ
แปรญัตติ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ข้อ 112 กำหนดว่า

ในการที่สภาลงมติในวาระที่ 1 ให้รับร่างรัฐธรรมนูญไว้พิจารณาให้สภา
พิจารณาในลำดับต่อไปเป็นวาระที่ 2

การพิจารณาในวาระที่ 2 ให้สภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญ ซึ่งคณะ
หนึ่งมีจำนวนสมาชิก 35 คน เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนั้น

ข้อ 113 กำหนดว่า " สมาชิกผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญให้
เสนอคำแปรญัตติเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการภายในเวลาที่สภากำหนด

การแปรญัตติโดยปกติต้องแปรเป็นรายมาตรา "

ข้อ 114 กำหนดว่า

เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้เสนอร่าง
รัฐธรรมนูญนั้นโดยแสดงร่างเดิมและกาแก้ไขเพิ่มเติมพร้อมทั้งรายงาน
ต่อประธานสภา รายงานนั้นอธิบายของระบวว่าใดมี หรือไม่มีการแก้ไข
เพิ่มเติมในมาตราใดบ้างและถามมีการแปรญัตติ มติของคณะกรรมการ
การเกี่ยวข้องคำแปรญัตตินั้นเป็นการใด หรือมีการสงวนคำแปรญัตติ
ของญแปรญัตติหรือมีการสงวนความเห็นของคณะกรรมการก็ให้ระบุไว้ใน
รายงานด้วย

ข้อ 115 กำหนดว่า

ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้
สภาพิจารณาเริ่มตนด้วย ชื่อร่างรัฐธรรมนูญ คำปรารภ และเรียงตาม
ลำดับมาตราและให้อภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำหรือ ข้อความที่มีการแก้ไข
เพิ่มเติมหรือที่ญแปรญัตติสงวนคำแปรญัตติหรือที่กรรมาธิการ สงวนความ
เห็นไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ 116 กำหนดว่า " เมื่อได้พิจารณาตามข้อ 115 จนจบร่างแล้วให้สภา
พิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่งและในการพิจารณารั้งนี้สมาชิกอาจจะเสนอขอแก้ไข
เพิ่มเติมถ้อยคำใดแต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อความใดมิได้ นอกจากเนื้อความที่เห็น
ว่าขัดหรือแย้งกันอยู่ "

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด รัฐธรรมนูญ

จะมีบทบัญญัติเป็นประการใดก็ขึ้นอยู่กับพิจารณาในขั้นนี้ เพราะคณะกรรมการวิสามัญ จะสามารถเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติความร่างเดิมได้ทุกมาตรา นอกจากนี้ สมาชิกทุกคนก็มี สิทธิที่จะขอแปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญได้ การพิจารณาในวาระที่ 2 นี้มีได้ข้อบังคับกำหนด พิเศษเกี่ยวกับองค์ประชุมตลอดจนการลงมติที่ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญวาระที่ 3

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 3 จะกระทำไปเมื่อการพิจารณาในวาระ ที่ 2 ผ่านไปแล้ว 15 วัน ตามมาตรา 10 วรรคสอง ของธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกได้พิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบว่ามีอะไร บกพร่องหรือไม่ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสำคัญสูงสุดของประเทศจึงต้องให้ความสำคัญ เป็นกรณีพิเศษ ในการพิจารณาในวาระที่ 3 นี้ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 มาตรา 10 วรรคสามบัญญัติว่า

การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 3 ให้ใช้วิธีการเริ่มยกชื่อและต้องมีเสียง เห็นชอบด้วยในการที่จะประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่ต่ำกว่า 2 ใน 3 ของ จำนวนสมาชิกทั้งหมด [ประมาณ 200 คน]

การประชุมตามความในวรรค 3 ต้องมีสมาชิกมาประชุม ไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด [ประมาณ 225 คน] จึงจะเป็นองค์ประชุม เมื่อสถานการณ์บัญญัติแห่งชาติได้ลงมติให้ความเห็นชอบในวาระที่ 3 แล้วให้ ประธานสภานำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์ เพื่อ ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญ

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้ประธานสภาลงนามรับสนอง พระบรมราช โองการ

มาตรา 11 บัญญัติว่า " ในกรณีที่สถานการณ์บัญญัติแห่งชาติลงมติไม่ให้ความเห็นชอบ ร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 1 หรือวาระที่ 3 ให้คณะรัฐมนตรีเสนอร่างรัฐธรรมนูญใหม่ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่สถานการณ์บัญญัติแห่งชาติลงมติไม่ให้ความเห็นชอบ "

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญวาระที่ 1

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของสถานการณ์บัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ในวาระที่ 1

กระทำเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๑๗ ก่อนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญที่สมาชิก
 ทานหนึ่งประท้วงม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชประธานสภาว่าไม่ควรจะทำหน้าที่เป็นประธาน
 ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเพราะเป็นคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอยู่ด้วย ๗ แต่สมาชิก
 ส่วนใหญ่เห็นควรให้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชทำหน้าที่ประธานสภาต่อไปมีสมาชิกไม่เห็น
 ด้วยเพียงท่านเดียว หลังจากนั้นนายสัญญา ธรรมศักดิ์นายกรัฐมนตรีได้แถลงต่อสภานิติ
 บัญญัติแห่งชาติเกี่ยวกับการเสนอร่างรัฐธรรมนูญของคณะรัฐมนตรีมีใจความสำคัญว่า คณะ
 กรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้นำเอารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒
 เป็นเค้าโครงในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เว้นแต่บางหมวด บางมาตรา ได้นำเอารัฐ
 ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ มาเป็นโครงร่าง เนื่องจากคณะ
 กรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้อิงเอารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒
 เป็นโครงร่างดังกล่าว บทบัญญัติที่สำคัญ ๆ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธ
 ศักราช ๒๔๙๒ ที่คณะกรรมการ ฯ เห็นว่าไม่ควรเปลี่ยนแปลงจึงได้นำมาบัญญัติไว้ในรัฐ
 ธรรมนูญฉบับนี้ นายใหญ่ ศวิตชาติ ได้เสนอญัตติควนใหม่การอภิปรายร่างรัฐธรรมนูญใน
 วาระที่ ๑ เป็นรายหมวดตามลำดับซึ่งสมาชิกได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับญัตติดังกล่าวด้วยคะ
 แนนเสียง ๑๒๔ ต่อ ๒๙ เสียง หลังจากนั้น สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาญัตติควน
 มากของ พ.อ.สมคิด ศรีสังคมให้ที่ความขอขมกับการประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
 ข้อ ๑๑๒ วรรค ๒ ซึ่งได้กำหนดว่า " ให้สภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำ
 นวน ๓๕ คนเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ " ซึ่งข้อนี้ให้อำนาจสภาไว้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะ
 เรื่องของสภาในการไขข้อสงสัยวินิจฉัยเลือกกรรมการทั้ง ๓๕ คนโดยมิให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจ
 เกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่ขอขมกับการประชุมข้อ ๗๘ วรรค ๒ กำหนดว่าอาจขอให้สภาตั้งคณะ
 กรรมการวิสามัญดังกล่าวจากบุคคลที่คณะรัฐมนตรีเสนอชื่อมีจำนวน ไม่เกินกึ่งหนึ่งของ
 กรรมการทั้งหมด สมาชิกได้อภิปรายอย่างกว้างขวางส่วนใหญ่เห็นว่าการตั้งคณะกรรมมา
 ติการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเป็นเอกสิทธิ์ของสภา พ.อ.สมคิด ศรีสังคม เจ้า

ของนิติบัญญัติให้เหตุผลว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศแตกต่างจากร่างพระราชบัญญัติอื่น ๆ สำหรับร่างพระราชบัญญัตินั้นรัฐบาลต้องดำเนินการปฏิบัติแต่ร่างรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดเกี่ยวกับประชาชนรัฐบาลไม่ได้นำไปปฏิบัติ นอกจากเป็นเพียงกลไกให้รัฐธรรมนูญผ่านออกมาประกาศใช้เท่านั้น ส่วนการพิจารณาคอร์ปเป็นหน้าที่ของสภาด้วยความรอบคอบและรวดเร็วตามคำเรียกร้องของประชาชน ในประวัติศาสตร์ 40 ปีที่ผ่านมาเรามักได้รับคำครหาในหารัฐบาลแต่ละสมัยว่า รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับเป็นของรัฐบาลสมัยนั้น ๆ ร่างขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของบุคคลในคณะรัฐบาลหรือกลุ่มพรรคพวกของตนเอง ขอครหาถึงสภาเนื่องมาจากประชาชนมองไปในแง่ที่ว่ารัฐบาลมุ่งที่จะเข้ามาครอบงำสภาเพื่อผูกขาดการปกครองบ้านเมือง สมาชิกท่านหนึ่งใคร่แยกอำนาจหน้าที่ของสภาออกเป็น 3 ประการคือ 1. อำนาจนิติบัญญัติธรรมดา 2. อำนาจร่างรัฐธรรมนูญ และ 3. อำนาจในการควบคุมรัฐบาล สำหรับอำนาจนิติบัญญัติธรรมดาเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ข้อ 78 วรรค 2 ส่วนข้อ 112 เป็นเรื่องของการใช้อำนาจร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นอำนาจพิเศษ⁸ สภาโคลงมติด้วยคะแนนเสียง 184 ต่อ 56 เสียงให้การเลือกตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญทั้ง 35 คนเป็นเอกฉันท์โดยเด็ดขาดของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หลังจากนั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติเริ่มพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 1 เป็นรายหมวดตามมติของนายใหญ่ สวิตชาติ ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญวันแรกซึ่งเป็นการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 11 วันพฤหัสบดีที่ 7 มีนาคม 2517 ที่ประชุมได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญหมวดคำปรารภและโคลงมติให้ผ่านหมวดคำปรารภด้วยคะแนนเสียง 106 ต่อ 50 เสียง ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 50 นาที ก่อนการปิดการประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญวาระที่ 1 วันแรกที่ประชุมโคลงมติให้มีการประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 1 ต่อจากนั้น 2 วัน คือ วันพฤหัสบดีกับวันศุกร์ทุกสัปดาห์จนกว่าจะแล้วเสร็จ ในการประชุมครั้งที่ 12 วันศุกร์ที่ 8 มีนาคม 2517 สภา

⁸ พงศ์เทัญ ศกุนตารักษ์, เรื่องเดียวกัน.

โศภิตพิจารณาคณะที่ 1 ว่าด้วยบททั่วไปใช้เวลาอภิปรายประมาณ 3 ชั่วโมง 30 นาที จึง
 ไคลงมติให้ผ่านหมวดนี้ด้วยเสียงฉันทมาก ในการประชุมครั้งเดียวกันสภาได้พิจารณา
 หมวดที่ 2 ว่าด้วยพระมหากษัตริย์ด้วยคะแนนเสียงฉันทมากโดยใช้เวลาอภิปรายประมาณ
 1 ชั่วโมง ในการประชุมครั้งที่ 13 วันพฤหัสบดีที่ 14 มีนาคม 2517 สภาได้พิจารณา
 หมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยใช้เวลาอภิปรายประมาณ 1 ชั่วโมง
 30 นาที สภาก็ลงมติด้วยคะแนนเสียง 134 ต่อ 63 เสียงให้ผ่านหมวดนี้ไปได้ ต่อจากนั้น
 สภาได้พิจารณาหมวดที่ 4 ว่าด้วยหน้าที่ของชนชาวไทยต่อแต่ไม่แล้วเสร็จโดยไคลื่อนไป
 พิจารณาในการประชุมครั้งที่ 14 วันศุกร์ที่ 15 มีนาคม 2517 และไคลงมติด้วยคะแนน
 เสียงเอกฉันท์ให้ผ่านหมวดนี้ไปได้โดยใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 40 นาที ต่อจากนั้น
 สภาได้พิจารณาหมวดที่ 5 ว่าด้วยแผนนโยบายแห่งรัฐและไคลงมติให้ผ่านด้วยคะแนน
 เสียง 142 ต่อ 44 เสียง ใช้เวลาอภิปรายประมาณ 3 ชั่วโมง 20 นาที สำหรับ
 ✓ หมวดที่ 6 ว่าด้วยรัฐสภาเป็นหมวดที่มีความสำคัญมากที่สุดเพราะเป็นหมวดที่กำหนดรูปแบบ
 ของการปกครอง สมาชิกไคลอภิปรายอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะด้วยที่ 1 บททั่วไปของ
 หมวดนี้เกี่ยวกับเรื่องระบบสภาว่าจะใช้ระบบสภาเดี่ยวหรือระบบสองสภา ซึ่งตามร่างรัฐ
 ธรรมนูญที่คณะรัฐมนตรีได้นำเสนอแก้ไขใหม่ 2 สภาคือ สภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภาซึ่งมาจาก
 การแต่งตั้งโดยองคมนตรีเป็นผู้จัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ 300 คนให้สภาผู้แทน
 ราษฎรเป็นผู้เลือกและให้ประธานสภาผู้แทนเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ
 แต่งตั้งวุฒิสมาชิก ตามร่างดังกล่าวได้มีสมาชิกอภิปรายทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย สมาชิก
 ที่เห็นด้วยได้ให้เหตุผลว่า ต้องการให้วุฒิสภาเป็นสภาที่สร้างผู้นำของชาติ คือ พลเรือน
 ที่เราไม่ใคร่มี⁹ เป็นสภาที่คอยประคับประคองให้สภาล่างเดินไปโดยถูกต้องตามครรลอง
 ของประชาธิปไตยที่เป็นคุณประโยชน์¹⁰ สมาชิกบางท่านมีความเชื่อมั่นว่าในการเลือกตั้ง

⁹ กระทบ ท้องธรรมชาติ, สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รายงานการประชุมสภา
 นิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 14, วันศุกร์ที่ 15 มีนาคม 2517, กองดาวประชุม.

¹⁰ ไพโรจน์ ชัยนาม, เรื่องเดียวกัน.

หลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วจะไม่มีพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากเด็ดขาดในสภา เพราะระยะเวลาการก่อตั้งพรรคการเมือง การสร้างสมาชิกของพรรคไม่ได้อำนวยให้ ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและพรรคการเมืองก็ยังไม่สามารถสร้างศรัทธาขจัดข้อข้องใจ ตลอดจนความกริ่งเกรงต่าง ๆ ของประชาชนได้ วุฒิสภาจะช่วยถ่วงถ่วงประคับประคอง และสนับสนุนพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลใหม่ได้ดียิ่งกว่า นอกจากนี้ การมีวุฒิสภาเท่ากับเป็นการระดมทรัพยากรคนกำลังคนของประเทศที่มีความรู้ความชำนาญในทางวิชาการ และกิจการต่าง ๆ มาช่วยบริหารประเทศ¹¹ สมาชิกที่ไม่เห็นด้วยได้ให้เหตุผลว่าการมี วุฒิสภาขัดต่อเจตนารมณ์ของคำปรารภที่ว่าความคิดในทางการเมืองของประชาชนชาวไทย ได้วิวัฒนาการไปมาก ประชาชนมีความปรารถนาที่จะเข้ามามีส่วนมีเสียงในการปกครอง ประเทศเช่นเดียวกับอาณานิคมของประเทศ การให้มีวุฒิสภาเสมือนเป็นการกำหนดให้กลุ่ม อภิสิทธิ์มาจุกกระชากจากเอาภิสิทธิ์ของประชาชนไป¹² เป็นการไม่ไว้วางใจประชาชนและ เป็นการปฏิเสธที่เราได้ให้อำนาจอธิปไตยแก่ประชาชนอย่างแท้จริง¹³ สมาชิกที่ไม่เห็น ด้วยบางท่านโดยกประวัติศาสตร์ของไทยที่ในระบบ 2 สภาซึ่งสภาสูงมิได้ทำหน้าที่เป็นสภา ผู้ช่วย เป็นสภาที่ให้ความรู้ความจำเป็นอย่างแท้จริงแต่กลับเป็นสมักรพรรคพวกของฝ่าย บริหารเสียเป็นส่วนมาก¹⁴ สมาชิกบางท่านเห็นด้วยที่จะให้มี 2 สภาแต่ไม่เห็นด้วยกับอำ

¹¹ บัญชา ลำซำ, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 16, วันศุกร์ที่ 22 มีนาคม 2517, กองการประชุม.

¹² เจริญ กั้นขวางศ์, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รายงานการประชุมสภา นิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 14, วันศุกร์ที่ 15 มีนาคม 2517, กองการประชุม.

¹³ วิรัช กุมพมาศ, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รายงานการประชุมสภานิติ บัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 15, วันพฤหัสบดีที่ 21 มีนาคม 2517, กองการประชุม.

¹⁴ บุญแดง ทองสวัสดิ์, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รายงานการประชุมสภา นิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 16, วันศุกร์ที่ 22 มีนาคม 2517, กองการประชุม.

นางของวุฒิสมาชิกที่มีมากจนเกินไป¹⁵ สมาชิกบางท่านได้อภิปรายในทำนองแสดงความ
 กัดเห็นวาทะปาฐกของไทยควรมีฐานะเป็นสภาผู้ช่วยสภาผู้แทนราษฎรมีสภาพระเอก ใน
 ประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยกิจการงานของรัฐบาลยุ่งยากซับซ้อนโดยเฉพาะปัญ
 หาทางวิชาการและปัญหาเทคนิค เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจ การค้า การศึกษา เป็น
 ตน สภาสูงจะให้ความรู้ความชำนาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ไต่เต้าสภาสูงเป็นพระเอก
 เสียเองเหมือนในอิตาลีที่ผ่านมามีเสียคือว่า¹⁶ สมาชิกบางท่านเสนอแนวความคิดโดย
 นำแนวความคิดเกี่ยวกับสมัชชาแห่งชาติมาประยุกต์ใช้เพื่อให้วุฒิสมาชิกเป็นกลางทางการ
 เมืองอย่างแท้จริงและไม่ต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อสถาบันพระมหากษัตริย์¹⁷ วุฒิสมาชิก
 ควรมาจากการเลือกตั้งทางอ้อม องค์กรผู้เลือกตั้งสมาชิกสภาสูงควรเป็นสมาชิกสภาตำ
 บด สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาลหรืออาจจะรวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ของจังหวัดนั้นด้วย¹⁸ การอภิปรายในหมวดที่ 6 ใช้เวลานานกว่าการอภิปรายหมวดอื่น ๆ
 คือ ใช้เวลาทั้งวันประมาณ 7 ชั่วโมง 10 นาที สมาชิกได้ลงมติด้วยคะแนนเสียง 114
 ต่อ 79 เสียงในชั้นหมวดที่ 6 ไม่ได้ หมวดที่ 7 ว่าด้วยคณะรัฐมนตรีซึ่งสมาชิกให้ความสน
 ใจมากกว่าหมวดหนึ่งโดยเฉพาะมาตรา 168 เกี่ยวกับที่มาของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี
 สมาชิกท่านหนึ่งเสนอให้นายกรัฐมนตรีมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภา
 ส่วนคณะรัฐมนตรีควรเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกซึ่งมีความสามารถมีประสบการณ์ในทาง

¹⁵พิริย รัตตกุล, สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รายงานการประชุมสภานิติ
 บัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 15, วันพฤหัสบดีที่ 21 มีนาคม 2517, กองการประชุม .

¹⁶กมล สมวิเชียร, เรื่องเดียวกัน.

¹⁷เกษม ศิริสัมพันธ์, เรื่องเดียวกัน.

¹⁸บุญย์ เจริญชัย, สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รายงานการประชุมสภานิติ
 บัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 16, วันศุกร์ที่ 22 มีนาคม 2517, กองการประชุม .

วิชาการ ความเชี่ยวชาญบางอย่างที่มีในนักการเมืองเข้ามาช่วยบริหารประเทศได้ แต่
 การกำหนดโควตาหรือกำหนดจำนวนที่นั่ง¹⁹ สมาชิกได้ใช้เวลาอภิปรายหมวดที่ 7 ประ
 มาณ 4 ชั่วโมง 20 นาที จึงได้ลงมติให้ผ่านหมวดนี้ด้วยคะแนนเสียง 184 ต่อ 1 เสียง
 ก่อนการพิจารณาหมวดที่ 8 นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ได้เสนอญัตติให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ
 หมวดที่ 8 ว่าด้วยศาลยุติธรรมและหมวดที่ 9 เกี่ยวกับศาลและองค์กรอื่น ๆ ซึ่งคล้ายคลึง
 กันรวมพิจารณาพร้อมกันทั้ง 2 หมวด ซึ่งสมาชิกได้ลงมติสนับสนุนด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์
 226 เสียงไม่มีสมาชิกค้าน สภาจึงได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในหมวดที่ 8 และหมวดที่ 9
 พร้อมกันโดยใช้เวลาประมาณ 6 ชั่วโมง 20 นาทีจึงได้ลงมติให้ผ่านทั้ง 2 หมวดด้วยคะ
 นานเสียง 137 ต่อ 25 เสียง ต่อจากนั้นสภาได้พิจารณาหมวดที่ 10 ว่าด้วยการปกครอง
 ท้องถิ่นใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงจึงได้ลงมติด้วยคะแนนเสียง 131 ต่อ 40 เสียงให้ผ่าน
 หมวดที่ 10 ไปได้ หมวดที่ 11 ว่าด้วยตุลาการรัฐธรรมนูญสภาใช้เวลาอภิปรายประมาณ
 2 ชั่วโมง 10 นาทีได้ลงมติให้ผ่านโดยด้วยคะแนนเสียง 148 ต่อ 12 เสียง สำหรับหมวด
 ที่ 12 ว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและบทเฉพาะกาลสภามีมติอภิปรายแต่อย่างใด
 ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องที่ไม่มีปัญหาสำคัญ สมาชิกได้ลงมติให้ผ่านหมวดที่ 12 ด้วยคะแนน
 เสียง 125 ต่อ 34 เสียง และลงมติให้ผ่านบทเฉพาะกาลไปโดยด้วยคะแนนเสียง 91
 ต่อ 73 เสียง หลังจากนั้นจึงได้มีการลงมติว่าจะรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญที่คณะรัฐมนตรี
 เสนอมาหรือไม่ โดยใช้วิธีเรียกชื่อสมาชิกแต่ละคนตามข้อมบังคับการประชุมซึ่งผลการลง
 มติปรากฏว่าสมาชิกรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยคะแนนเสียง 209
 ต่อ 3 เสียง

¹⁹ กษด สมวิเชียร, เรื่องเดียวกัน.

ตารางที่ 44

ระยะเวลาที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วาระที่ 1

หมวด ที่	จำนวน มาตรา	ชื่อ เรื่อง	เวลา ชม. (ประมาณ)	มติ		หมายเหตุ	
				รับ	ไม่รับ		
1	5	คำปรารภ บททั่วไป	1.50 3.30	106 -	50 -	เสียงส่วนใหญ่	
2	20	พระมหากษัตริย์	1.00	-	-		"
3	26	สิทธิและเสรีภาพของ ชนชาวไทย	1.30	134	63		ผ่านเอกฉันท์
4	8	หน้าที่ของชนชาวไทย	1.40	-	-		
5	28	แนวนโยบายแห่งรัฐ	3.20	142	44		
6	80	รัฐสภา	7.20	114	79		
7	23	คณะรัฐมนตรี	4.20	184	1		
8	9	ศาลยุติธรรม	6.20	137	25	พิจารณารวมกัน	
9	5	ศาลและองค์กรอื่นๆของรัฐ					
10	3	การปกครองท้องถิ่น	2.00	131	40	ไม่มีอภิปราย	
11	10	ศาลาการรัฐธรรมนุญ	2.10	148	12		
12	3	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐ ธรรมนูญ	-	125	34		
	4	บทเฉพาะกาล	-	91	73		"
รวม	224		35.00				

ที่มา : รายงานจากรายงานการประชุมสภาวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ชุดที่ 2 สำนักงานเลขาธิการ
รัฐสภา .

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ วาระที่ 2

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา
ร่างรัฐธรรมนูญ

หลังจากที่สภาโคลงมิได้รับหลักการร่างรัฐธรรมนูญเรียบร้อยแล้วได้มีการเสนอชื่อสมาชิกที่จะทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งตามข้อบังคับการประชุมข้อ 112 วรรค 2 กำหนดให้มีจำนวน 35 คน แต่จำนวนที่สมาชิกเสนอมีมากกว่า 35 คนจึงต้องมีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ก่อนการลงคะแนนเสียงนายหมพู่ อรรถจินกา เสนอให้เลื่อนการลงคะแนนเสียงดังกล่าวไปในวันรุ่งขึ้นซึ่งที่ประชุมโคลงมิได้เห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 102 ต่อ 30 เสียง นับเป็นครั้งแรกในรอบ 40 ปีเศษนับแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 ที่ได้มีการเลื่อนการพิจารณาเลือกคณะกรรมการไปกระทำในวันรุ่งขึ้น อันเป็นการเปิดโอกาสให้มีการหาเสียงแข่งขันกันเป็นกรรมาธิการเพราะคณะกรรมการชุดนี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบของรัฐธรรมนูญ พฤติกรรมของสมาชิกสภาสามัญคดีดังกล่าวได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากนักการเมือง นักวิชาการทั่วไปในทำนองว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง นายประสิทธิ์ ชูพินิจและนายประมวล กุลมาตย์อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยหลายสมัยได้กล่าวหา พฤติกรรมเช่นนี้ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ของการประชุมสภาที่มีการเสนอชื่อแล้วให้เลื่อนการลงมติไปในวันรุ่งขึ้น คล้ายจะเป็นการปล่อยให้มีการหาเสียง นับเป็นการกระทำที่น่าเกลียดมากเป็นด้วยสมาชิกกลุ่มหนึ่งที่รู้จักกันในนาม กลุ่มคูสิต 99 ต้องการจะให้เป็นที่นั่นเพราะมีความปรารถนาที่จะให้กลุ่มของตนเข้าไปเป็นกรรมาธิการจำนวน 20 คนใน 35 คน การเลื่อนการลงคะแนนออกไปได้มีการชักขอมกันไว้แน่นอน²⁰ คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญที่ได้รับการเลือกตั้งจำนวน 35 คน ได้แก่

1. นายไพโรจน์ ชัยนาม

2. นายมารุต มุนาภา

²⁰ หนังสือพิมพ์รายวันไทยรัฐ, ฉบับวันอาทิตย์ที่ 7 เมษายน 2517, หน้า 3.

3. นายฉมร จันทรมบูรณ์
5. นายปวย อึ้งภากร
7. นายนิสสัย เวชชาชีวะ
9. นายธานีทร ทรัพย์วิเชียร
11. นายมัญญู บริสุทธิ์
13. นายใหญ่ ศวิตชาติ
15. พล.ต.ท. จำรัส มังคลารักษ์
17. นายเล็ก วานิชอังกูร
19. นายกระมล ทองธรรมชาติ
21. นายจิตติ ทิงศกัณฑ์
23. พ.ต.ท. ประจักษ์รา บุนนาค
25. นายพิชัย รัตกุล
27. นายธลธ วนะภูติ
29. นายสนอง กุญจินดา
31. นายประกายเพชร อินทุโสภณ
33. นายกิตติรัตน์ ศรีวิสารวาจา
35. นายสิงห์โต จางตระกูล
4. นายพงศ์เพ็ญ ศกุนตลาภัย
6. พ.อ. ถนัด กอมันตร์
8. นางแรม พรหมโมบล มุขประสพ
10. นายเกษม สุวรรณกุล
12. นายปรีดี เกษมทรัพย์
14. นายเกษม ศิริสัมพันธ์
16. นายเดด็จ ขำรงนาวาสวัสดิ์
18. นาวาอากาศตรีกำธน สินธวานนท์
20. คุณหญิงอัมพร มีสุข
22. นายหยุก แสงอุทัย
24. นายประเทือง กীরติบุตร
26. นายวิกรม เมลาดานนท์
28. นายกมล สมวิเชียร
30. นายเฉลิมชัย วดีนนท์
32. นายเศวตร เปี่ยมพงศ์สานต์
34. นายสรรเสริญ ไกรจิตติ

คณะกรรมการวิชาการส่วนใหญ่เป็นนักกฎหมายมีจำนวน 16 คน นอกจากนั้นเป็นครู อาจารย์ 7 คน ข้าราชการพลเรือน 7 คน นักการเมือง 2 คน ตำรวจ 2 คน และ นักธุรกิจ 1 คน สภาได้กำหนดให้คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแปรญัตติ ภายใน 45 วัน

คณะกรรมการวิสามัญประชุมกันครั้งแรกเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2517 ที่ประชุมเลือกนายไพโรจน์ รัชนามเป็นประธานคณะกรรมการ นายปวย อึ้งภากรเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง นายมัญญู บริสุทธิ์ เป็นรองประธานคนที่ 2 นายนิสสัย เวชชาชีวะ เป็นเลขานุการคณะกรรมการ นายเกษม ศิริสัมพันธ์เป็นผู้ช่วยเลขานุการ นายเฉลิมชัย วดีนนท์เป็นโฆษกของคณะกรรมการและนาวาอากาศตรีกำธน สินธวานนท์เป็นผู้ช่วยโฆษก ที่ประชุมได้กำหนดให้มีการประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไข 3 วันคือ

วันพุธและวันพฤหัสบดีประชุมในตอนเช้า วันเสาร์ประชุมทั้งวัน นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการยังได้ตั้งคณะอนุกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 5 คน เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญซึ่งได้มีผู้แสดงความคิดเห็นมาทางคณะอนุกรรมการและสื่อมวลชนรวม 70 ราย²¹ และที่ประชุมได้ลงมติให้พิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญเรียงตามลำดับมาตรา ส่วนคำปรารภให้พิจารณาเป็นลำดับสุดท้ายโดยตั้งคณะอนุกรรมาธิการร่างคำปรารภขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 5 คน

การพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในหมวดที่ 6 ว่าด้วย รัฐสภาซึ่งเป็นหมวดที่สำคัญที่สุด ที่ประชุมได้กำหนดประเด็นการพิจารณาไว้ดังนี้²²

1. การมีสภาเดี่ยวหรือสองสภา
2. ถ้ามีสองสภาวุฒิสภาจะมาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง
3. อำนาจของวุฒิสภามีเพียงใด
4. วิธีการเลือกตั้ง
5. สมาชิกควรสังกัดพรรคหรือไม่
6. รัฐมนตรีต้องมาจากสมาชิกสภาใดหรือไม่หรือให้มาจากบุคคลภายนอกได้บ้าง

ส่วน

ในประเด็นที่ 1 เกี่ยวกับเรื่องการมีสภาเดี่ยวหรือสองสภานั้น ที่ประชุมมีมติให้ มี 2 สภาค่ายคะแนนเสียง 22 เสียง กรรมาธิการที่เห็นควรให้มีสภาเดี่ยวมีเพียง 2 เสียง นายใหญ่ ศวิตชาติไม่เห็นด้วยกับมติของที่ประชุมจึงขอสงวนความเห็นไว้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นด้วยขอแปรญัตติให้มีสภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียว 5 ท่าน คือ นายกฤษ สมบัติศิริ นายจักรชัย จริยะเวชวัฒนา นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์

²¹ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, กองกรรมาธิการ, หน้า 3.

²² สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, บันทึกการประชุมของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ครั้งที่ 13/2517, วันเสาร์ที่ 18 พฤษภาคม 2517.

นายรัฐวุฒิ ผู้พิชิตสงคราม และพ.อ.สมคิด ศรีสังคม ซึ่งคณะกรรมการไม่เห็นด้วย ผู้
แปรญัตติขอสงวนไว้ ส่วนประเด็นที่ 2 เกี่ยวกับที่มาของวุฒิสมาชิกเป็นประเด็นที่คณะกรรมการ
ธิการอภิปรายอย่างกว้างขวาง กรรมการบางท่านเห็นว่าวุฒิสภาควรมาจากการเลือก
ตั้งโดยตรงจากประชาชนโดยกำหนดเขตเลือกตั้งให้ใหญ่กว่าเขตการเลือกตั้งสมาชิกสภา
แทนราษฎรและวุฒิสภาควรมีอำนาจเท่ากับสภาผู้แทนราษฎร²³ กรรมการบางท่านเห็น
ว่าวุฒิสภาควรมาจากการเลือกตั้งโดยสมัครและให้วุฒิสภามีอำนาจตามร่างที่รัฐบาลเสนอ²⁴
บางท่านเห็นว่าวุฒิสภาควรมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนและจังหวัดหนึ่งให้มี
วุฒิสมาชิกได้ 1 คน โดยกำหนดคุณสมบัติให้สูงกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น ความรู้
อายุ และประสบการณ์ เพื่อให้เป็นสถาบันอันเป็นที่รวมจิตใจของประชาชนส่วนอำนาจ
ของวุฒิสภาให้มีเท่ากับสภาผู้แทนราษฎร²⁵ กรรมการบางท่านเห็นว่ากรณีที่มีการเลือก
ตั้งสมาชิกทั้งสองสภาจะเป็นการซ้ำซ้อนควรให้พระมหากษัตริย์มีส่วนในการเลือกวุฒิสมาชิก
ด้วย²⁶ ในที่สุดที่ประชุมได้ตกลงให้มีการลงมติว่าวุฒิสภาควรมาจากการแต่งตั้งหรือมา
จากการเลือกตั้งหรือมาจากวิธีการแบบผสม เช่น แบบสมัครหาแห่งชาติ ซึ่งที่ประชุมได้มี
มติให้วุฒิสมาชิกมาจากการแต่งตั้งด้วยคะแนนเสียง 13 เสียง กรรมการที่เห็นด้วยที่จะ
ให้วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งมี 5 เสียง และกรรมการที่เห็นด้วยกับการใช้แบบผสม
9 เสียง นายใหญ่ ศวิตชาติ นายพงศ์เพ็ญ ศกุนตลาภย์ และนายปวย อิงภากรเห็น
ว่าวุฒิสมาชิกควร มาจากการเลือกตั้งจึงขอสงวนความเห็นไว้ และนายไพโรจน์ ชัยนาม
พ.อ.ถนิก คอมันตร์ นายปรีดี เกษมทรัพย์ และนายอมร จันทรสมบูรณ์เห็นว่าควรใช้
แบบผสมจึงขอสงวนความเห็นไว้ กรรมการได้ลงมติให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งวุฒิสมาชิก

²³ กระมล ทองธรรมชาติ, เรื่องเดียวกัน.

²⁴ สนอง คูจินดา, เรื่องเดียวกัน.

²⁵ พงศ์เพ็ญ ศกุนตลาภย์, เรื่องเดียวกัน.

²⁶ ถนิก คอมันตร์, เรื่องเดียวกัน.

สมาชิกโดยให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ค่ายคะแนน
 เสีย 20 เสีย มีกรรมวิธีการที่ไม่เห็นค่ายเพียงท่านเดียว นายใหญ่ ศวิตชาติไม่เห็น
 ค่ายกับมติที่ประชุมจึงขอสงวนความเห็นไว้และนายพงเพ็ญ ตฤณตฤณเห็นควรให้ประธาน
 รัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิกจึงขอสงวนความเห็นไว้
 ส่วนเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกรรมการ ได้กำหนดอายุของ
 ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไว้ 20 ปีบริบูรณ์ (ร่างเดิมของคณะรัฐมนตรีกำหนดอายุของผู้
 มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไว้ 18 ปีบริบูรณ์) ค่ายคะแนนเสีย 17 เสีย กรรมการ
 ที่โหวตไว้ตามร่างเดิม 3 เสีย นายกระมล ทองธรรมชาติและนายป๋วย อึ๊งภากรณ์
 ขอสงวนความเห็นไว้ให้กำหนดอายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็น 18 ปีบริบูรณ์ตามร่าง
 เดิมของคณะรัฐมนตรี ส่วนคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนรา
 มฎร กรรมการโหวตตามร่างเดิมของคณะรัฐมนตรีคือ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ฯ ต้อง
 มีอายุ 23 ปีบริบูรณ์

บุตรจรรยาการแผ่นดินของรัฐสภา

สถาบันที่ทำหน้าที่ออกกฎหมายให้แก่ รัฐสภา ก่อร่างของรัฐที่จะนำเอากฎ
 หมายไปปฏิบัติและป้องกันการละเมิดกฎหมายให้แก่ระบบราชการและสถาบันที่ทำหน้าที่
 คัดค้านลงโทษสมาชิกของสังคมที่กระทำผิดหรือละเว้นไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คือ
 ศาลยุติธรรม ในทางปฏิบัตินั้นการวางดุลยอำนาจซึ่งกันและกันมักจะไม่อยู่ในลักษณะที่สม
 ดุลย์ มนุษย์ใดตกลงยินยอมพร้อมใจกันมอบอำนาจให้แก่บุคคลกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่า รัฐบาล
 และบุคคลจำนวนมากที่เป็นข้าราชการดำเนินการปกครองประเทศเพื่อบริการความผาสุก
 เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลและข้าราชการเป็นไปตามจุดหมายมิให้ไร้อำนาจไป
 ในทางที่ผิด จึงมีองค์กรที่ทำหน้าที่คอยดูแลหรือควบคุมรัฐบาลอีกชั้นหนึ่ง ในประเทศที่มี
 การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมาชานานอาศัยกลไกทางการเมืองของระบอบประ
 ชาธิปไตยนั่นเองที่จะเป็นผู้ควบคุมรัฐบาลอันได้แก่ สื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทร
 ทัศน์ มติมหาชน พรรคการเมือง สภาผู้แทนราษฎรเป็นต้น หลังสงครามโลกครั้งที่
 1 ก็กรรมต่าง ๆ ของรัฐบาลได้ขยายขอบเขตกว้างขวางมากขึ้น กลไกทางการเมือง

ตลอดจนกฎหมายที่รัฐสภาออกมาไม่พอเพียงที่จะควบคุมรัฐบาลและข้าราชการ โดยเฉพาะประเทศที่เป็นรัฐสวัสดิการซึ่งอำนาจของรัฐบาลมีมากขึ้น ฉะนั้น ความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐบาลมิให้เกินขอบเขตหรือใช้ไปในทางที่ผิดก็มีมากขึ้น การควบคุมฝ่ายบริหารที่ปฏิบัติกันอยู่โดยทั่วไปเป็นการควบคุมแบบธรรมดาเพียงมุ่งหมายที่จะป้องกันมิให้ข้าราชการใช้อำนาจในทางที่ผิด ทุกประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย สถาปนาแผนรฐการเป็นเสมือนผู้ควบคุมข้าราชการฝ่ายบริหาร การควบคุมฝ่ายบริหารที่มีลักษณะพิเศษใดแก่ ระบบศาลปกครองของประเทศฝรั่งเศส (Administrative Court) ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาตัดสินทางการปกครองโดยตรง คือ เกี่ยวกับการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยราษฎร เป็นโจทก์ยื่นฟ้องเรื่องราวต่อศาลปกครอง ระบบศาลปกครองพิเศษของสหพันธสาธารณรัฐเยอรมัน เป็นระบบวิธีพิจารณาพิเศษแตกต่างจากวิธีการพิจารณาตัดสินที่ใช้อยู่ในศาลธรรมดาเป็นการพิจารณาตัดสินที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการที่ใช้อำนาจไปในทางมิชอบ และระบบ Ombudsman เป็นวิธีการที่ใช้อยู่ในกลุ่มประเทศแอกนดิเนเวียและนิวซีแลนด์ Ombudsman เกิดขึ้นในประเทศสวีเดนก่อนโดยมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 1809 ให้มีตัวแทนของฝ่ายนิติบัญญัติทำหน้าที่สอดส่องดูแลการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร คือ Ombudsman ต่อมาได้แพร่หลายไปในประเทศกลุ่มแอกนดิเนเวียอื่น ๆ แม้มีลักษณะที่แตกต่างกันไปในด้านขอบเขตอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระบบกระบวนการยุติธรรมของประเทศนั้น ๆ เช่น Ombudsman ของสวีเดนดูแลสอดส่องการปฏิบัติราชการทั้งฝ่ายพลเรือนและทหาร ส่วน Ombudsman ของฟินแลนด์มีหน้าที่คอยควบคุมดูแลเฉพาะกิจกรรมของข้าราชการพลเรือนเท่านั้น นอกจากนั้น Ombudsman ของสวีเดนและฟินแลนด์มีอำนาจสั่งอัยการในกรณีที่สอบสวนเรื่องราวร้องทุกข์แล้วว่ามีความจริงซึ่งอำนาจดังกล่าว Ombudsman ของเดนมาร์กและนอร์เวย์ไม่มีแต่อย่างใด ในหลายประเทศ Ombudsman ไม่มีอำนาจในการกล่าวโทษข้าราชการทำหน้าที่เป็นเพียงเสนอแนะเรื่องราวที่เฝ้าสอบสวนมาในรูปของรายงานต่อรัฐสภาเท่านั้น นอกจากนี้ ก็ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นในการปฏิบัติงานของสภาผู้แทนราษฎร ในประเทศที่ระบบราชการมีพัฒนาภาพมากและมีการจัดระเบียบบริหารที่มีการควบคุมจากส่วนกลาง เช่น ประเทศไทย การมี Ombudsman น่าจะเป็นผลดี เป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชน Ombudsman จะเป็นสถาบันของฝ่ายนิติบัญญัติในการตรวจสอบควบคู่กับฝ่ายบริหาร จริงอยู่ใน

ปัจจุบันเรามีคณะกรรมการเรื่องรารองทุกข์ มีผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีแต่
องครักษ์ดังกล่าวก็เป็นหน่วยงานของฝ่ายบริหารมีในหน่วยงานของสถาบันนิติบัญญัติซึ่งเป็นการ
ผิดหลักการแบ่งแยกอำนาจ ทั้งนี้เพราะฝ่ายบริหารของไทยมีอำนาจหน้าที่ ขอบเขตครอบ
คลุมไปกว้างขวางจนไม่เหลือที่ไว้ให้กับสถาบันตุลาการและฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นสาเหตุให้
การรองทุกข์เรื่องราชการปฏิบัติหน้าที่เป็นผลเสียหายแก่ราษฎรราษฎรไม่ได้รับความ
เป็นธรรม เพราะหน่วยงานฝ่ายบริหารเป็นผู้ตัดสินฝ่ายบริหารด้วยกันเอง การมี Om
budsman ที่เป็นหน่วยงานของฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผลดีแต่ก็มีปัญหาอยู่ที่ตัวบุคคลผู้ที่มีคุณสมบัติ
เหมาะสมกับตำแหน่งนี้ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นอิสระไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลทางการเมือง
ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมและรู้เรื่องการบริหารงานของรัฐบาลดีพอสมควร*

ในการพิจารณาพระราชบัญญัติของคณะกรรมการวิสามัญได้มีกรรมาธิการท่าน
หนึ่ง คือ นายฉานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้นำเอาหลัก
การของ Ombudsman จากต่างประเทศเสนอเพิ่มเติมเรื่อง ผู้ตรวจราชการแผ่นดินของ
รัฐสภา โดยให้วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกบุคคลผู้มิใช่ใครเป็นสมาชิกเป็นผู้
ตรวจราชการแผ่นดินของรัฐสภา 1 คน และเป็นรองผู้ตรวจราชการแผ่นดินของรัฐสภา 2
คน เพื่อพิจารณาสอบสวนเรื่องราวต่าง ๆ ที่ราษฎรใครองทุกข์เกี่ยวกับการบริหารราชการ
แผ่นดินของรัฐบาลโดยผ่านทางสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วรายงานให้รัฐสภาทราบโดยมิใคร
กำหนดอำนาจอย่างอื่นนอกจากเรื่องรารองทุกข์ เนื่องจากหลักการดังกล่าวเป็นของไทย
จึงได้มีการอภิปรายถึงผลดี ผลเสียและแสดงความคิดเห็นประกอบอย่างกว้างขวาง มีทั้ง
กรรมาธิการที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย กรรมาธิการที่เห็นด้วยที่จะให้มีสถาบันผู้ตรวจราช
การแผ่นดินของรัฐสภาใครให้เหตุผลว่า เป็นการเสริมสร้างกลไกของรัฐสภาในการควบคุม
การบริหารงานราชการแผ่นดินและเป็นการช่วยรัฐบาลควบคุมเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลด้วย²⁷

* ดูรายละเอียดใน; ชัยอนันต์ สมุทวณิชและคณะ, ผู้ตรวจการรัฐสภา (รายงาน
เสนอต่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาพระราชบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทย, 2517).

²⁷ ปรีดี เกษมทรัพย์, บันทึกการประชุมของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยครั้งที่ 18/2517, วันศุกร์ที่ 31 พฤษภาคม 2517.

ให้มีอำนาจฟ้องร้องควยหรือไม่ ซึ่งที่ประชุมโคลงมติให้เพิ่มหลักการเรื่อง ผู้ตรวจราชการ
 แคนดินของรัฐสภาไว้ในร่างรัฐธรรมนูญควยคะแนนเสียง 17 ต่อ 5 เสียง และโคลงมติ
 ว่าผู้ตรวจราชการแคนดินของรัฐสภาไม่ควรมีอำนาจฟ้องร้องควยคะแนนเสียง 12 ต่อ 9
 เสียง ในการประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยของสภานิติบัญญัติแห่ง
 ชาติ วาระที่ 2 ครั้งที่ 65 วันศุกร์ที่ 13 กันยายน 2517 ในส่วนของผู้ตรวจราชการ
 แคนดินของรัฐสภาได้มีสมาชิกอภิปรายพอสมควรส่วนใหญ่ที่ได้อภิปรายเป็นเหตุผลที่โคพุกกัน
 ในคณะกรรมการสิทธิกร สมาชิกยังไม่ใครมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ Ombudsman
 เท่าที่ควรต้องอาศัยั้งการอภิปรายจากนักวิชาการ และผู้ที่มีความรู้ทางคานนี้เพื่อนำมา
 ประกอบการตัดสินใจในการลงมติ เนื่องจาก Ombudsman เป็นเรื่องใหม่และสมาชิก
 ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และเข้าใจจึงเกิดความกลัวและไม่เห็นประโยชน์จึงทำให้ผลการลงมติ
 สมาชิกส่วนใหญ่ไม่เห็นควยกับหลักการนี้ควยคะแนนเสียง 115 เสียงสมาชิกที่เห็นควยให้มี
 ผู้ตรวจราชการแคนดินของรัฐสภาจำนวนเพียง 37 เสียง หลักการเรื่อง ผู้ตรวจราชการ
 แคนดินของรัฐสภาที่คณะกรรมการวิสามัญโคเพิ่มเติมในร่างรัฐธรรมนูญจึงตกไป.

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วาระที่ 2

ระบบสภา

การพิจารณาชั้นกรรมาธิการวิสามัญหมวดที่ 6 ว่าควยเรื่องรัฐสภากรรมาธิการ
 เสียงข้างมากลงมติให้ไ้ระบบ 2 สภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา กรรมาธิการ
 เสียงข้างน้อยที่คองการให้มีสภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียวโคขอสงวนความเห็นไว้และ
 ในชั้นแปรญัตติโคมีสมาชิกขอแปรญัตติให้ตัดวุฒิสภาออกซึ่งกรรมาธิการไม่เห็นควย สมาชิก
 ผู้ขอแปรญัตติโคขอสงวนคำแปรญัตติไว้

การพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องระบบรัฐสภาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในวาระที่ 2
 กรรมาธิการเสียงข้างน้อยที่ขอสงวนความเห็นไว้และสมาชิกที่ขอแปรญัตติให้มีสภาเดียวและ
 โคขอสงวนคำแปรญัตติไว้ตลอดจนสมาชิกคนอื่น ๆ โคอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง
 มีทั้งสมาชิกที่เห็นควย และไม่เห็นควยซึ่งส่วนใหญ่โคอภิปรายมาแล้วในการพิจารณาวาระที่ 1

ตารางที่ 45

ระยะเวลาการพิจารณาพระราชบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทย
ของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาพระราชบัญญัติ วาระที่ 2

หมวด ที่	จำนวน มาตรา	เรื่อง	เวลา ชม . (ประมาณ)	หมายเหตุ
		คำปรารภ	0.30	
1	7	บททั่วไป	5.15	
2	20	พระมหากษัตริย์	10.30	
3	29	สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย	29.20	
4	8	หน้าที่ของชนชาวไทย	} 9.05	พิจารณาพร้อมกัน
5	34	แนวนโยบายแห่งรัฐ		
6	95	รัฐสภา	26.20	
7	25	คณะรัฐมนตรี	7.05	
8	12	ศาลยุติธรรม	} 8.25	พิจารณาพร้อมกัน
9	8	ศาลและองค์กรอื่น ๆ ของรัฐ		
10	4	การปกครองท้องถิ่น	1.15	
11	10	ตุลาการรัฐธรรมนูญ	2.00	
12	5	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	1.25	
	8	บทเฉพาะกาล	1.50	
รวม	265		102.50	

ที่มา • ประมาณจากบันทึกการประชุมของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาพระราชบัญญัติ
แห่งราชอาณาจักรไทย กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา .

และการพิจารณาชั้นคณะกรรมการ สมาชิกที่เห็นว่าควรจะมีวุฒิสภาไว้ใน รัฐธรรมนูญได้ให้เหตุผลว่า จะเป็นการระดมทรัพยากรคนกำลังคนของประเทศที่มีความ ภูความชำนาญในกิจการต่าง ๆ แต่ไม่มีโอกาสคลุกคลีกับประชาชนหรือไม่สมัครใจรับเลือก ตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามารับใช้ประเทศชาติ³³ เป็นสภาที่ทำหน้าที่ถ่วงถ่วง เป็นที่เลี้ยง คอยให้คำแนะนำ คำชี้แจง คำปรึกษาและเตือนสติในการออกกฎหมายของสภา ผู้แทนราษฎรซึ่งเชื่อว่าการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญจะเป็นบุคคล ที่มีลักษณะเด็ดขาด ทำอะไรรวดเร็วและเป็นคนหนุ่มเพราะปัจจุบันประชาชนเข้าใจประชา ธิปไตยดี รู้จักสิทธิในการพูดโดยไม่เกรงกลัวผู้ใดการหาเสียงจะเผด็จรณผู้ไม่เจเนจิดหรือ ไม่มีคำพูดกลาแข็งพอหรือแมแต่คือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนาเกา ๆ อาจจะไม่ได้รับการ เลือกตั้ง³⁴ หรืออาจจะมีพรรคการเมืองพรรคใหญ่พรรคเดียวที่มีเสียงข้างมากเด็ดขาดใน สภาจัดตั้งรัฐบาลในขณะที่พรรคการเมืองฝ่ายค้านได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นเสียงข้างน้อย จนไม่มีเสียงที่คัดค้านพอ จะเกิดเนค้จการโดยพรรคการเมืองในรัฐสภาใควุฒิสภาจะทำหน้าที่ถ่วงถ่วงอำนาจดังกล่าว³⁵ วุฒิสภาจะเป็นกั้นขนะระหว่างสถาบันสูงสุดคือสถาบันพระมหากษัตริย์กับสภาผู้แทนราษฎร³⁶ ทำหน้าที่เสมือนเป็นกรรมการห้ามขยคักเตือนทั้ท้วง เมื่อฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายค้านปฏิบัติผิดกติกาก³⁷ การสร้างสถาบันที่มั่นคงของชาติระยะเวลา นับร้อยปีเรายังไม่ถึงเวลาที่จะกระโจนพรวออกไปสู่ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ประชาธิปไตย

³³บรรพชาญ ลิลปอาษา, สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รายงานการประชุมสภา นิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 58, วันพฤหัสบดีที่ 29 สิงหาคม 2517, กองการประชุม.

³⁴เพทาย อมาตยกุล, เรื่องเดียวกัน.

³⁵อดุลย์ วิเชียรเจริญ, เรื่องเดียวกัน.

³⁶เอื้อนทิพย์ เปรมโยธิน, เรื่องเดียวกัน.

³⁷บรรพชาญ ลิลปอาษา, เรื่องเดียวกัน.

ยังไม่ฝังรากลึกเป็นการเสียดายเกินไปที่จะใช้ระบบสภาเดี่ยวในขณะที่เรายังไม่มีพรรคการเมืองใหญ่ที่มั่นคงพอที่จะผลักดันเป็นรัฐบาลได้ นอกจากนี้ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 1 และการพิจารณาในชั้นกรรมาธิการสภาได้ให้ความเห็นชอบในการที่จะให้มี 2 สภา จะมีการเปลี่ยนแปลงก็จะเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผล³⁸ เป็นสิ่งที่วิญญูชนจะเข้าใจได้ลำบากว่าเราต้องการจะเอาอะไรกันแน่ จะถูกกล่าวหาว่าเป็นสภาอับกลอก³⁹ สมาชิกที่สนับสนุนให้มีสภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดี่ยวได้ให้เหตุผลว่า รัฐธรรมนูญในอดีตไม่เคยยกย่องประชาชนไม่เคยมอบอำนาจอธิปไตยให้กับประชาชนอย่างแท้จริง การมี 2 สภา เป็นภาพลวงตา ความเป็นห่วงต่าง ๆ นานาของสมาชิกรู้สึกว่าเป็นความห่วงมากกว่า คือไม่อยากจะเลือกตั้งแต่อยากนั่งสภา⁴⁰ เขาจะครหาว่าเราต้องการเป็นวุฒิสมาชิก เป็นพวกอนุรักษนิยม อยากเป็นรัฐมนตรีและอยากเป็นนายกรัฐมนตรี⁴¹ ข้อเท็จจริงตามจริงของผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้ประชาชนได้มีอำนาจเต็มในสภา⁴² ผู้สนับสนุนให้มี 2 สภา เพราะความเข้าใจที่ประชาชนยังไม่พร้อมให้มีสภาที่ 2 เป็นสภาที่เลียงคอบประคับประคองการบริหารราชการแผ่นดิน สมมุติฐานเช่นนี้ไม่เป็นความจริง ประสิทธิภาพทางการเมืองของไทย 40 ปีเศษที่ผ่านมา ระบบที่เลียงเป็นระบบที่ฝ่ายบริหารมุ่งใจเป็นเครื่องมือกุมอำนาจทางการเมือง โดยดึงข้าราชการประจำเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองทำให้ระบบราชการขาดหลักความเป็นกลางและเสื่อมเสียในค่านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน กำจัดวิครอนผู้นำที่ควรมาจากประชาชน⁴³ วุฒิสมาชิกก็คงจะเป็นข้าราชการบ้านานูที่ทรยศเกียย

³⁸ หม่อมพู่ อรรถจินดา, เรื่องเดียวกัน.

³⁹ ประหยัด ศ.นาคะนาค, เรื่องเดียวกัน.

⁴⁰ ทวีช กัดินประทุม, เรื่องเดียวกัน.

⁴¹ วิรัช กุมุทมาศ, เรื่องเดียวกัน.

⁴² ใหญ่ สวัสดิชาติ, เรื่องเดียวกัน.

⁴³ เสน่ห์ จามริก, เรื่องเดียวกัน.

อายุหรือเป็นคหบดีซึ่งอยู่ในวงสังคมชั้นสูงไม่เคยเข้าไปคลุกคลีกับประชาชน ต้องการให้อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ในอดีตสภาสูงถูกใช้เป็นเครื่องมือเอาเปรียบทางการเมืองเป็นแหล่งผลิตผู้นำทางการเมืองที่อิงข้าราชการประจำทำให้ไม่สามารถผลิตผู้นำทางการเมืองที่แท้จริง⁴⁴ ที่ผ่านมากว่า 40 ปีเศษน่าจะเป็นช่วงของการสร้างพลังทางการเมืองแก่เราไม่ว่าที่จะเป็นประชาธิปไตย เราต้องถกเถียงกับโครงการ สถาบัน กระบวนการและปัญหาของประชาธิปไตย ปัจจุบันประชาชนมีความตื่นตัวเห็นได้จากกรรณสูต การเรียกร้อง การกดขี่ประชาชนว่าเป็นคนโง่เขลาเป็นการดูถูกประชาชน เราน่าจะเปิดโอกาสให้มีประชาธิปไตยในลักษณะที่มีขอบเขต ทิศทางและมีลักษณะที่ถูกต้องมั่นคง เราถูกกดขี่จากฝ่ายตรงข้ามที่ไม่ปรารถนาดีต่อระบอบประชาธิปไตยว่าปกครองโดยคนกลุ่มเดียว เป็นคนชาติไทยเอาไปเป็นช่องทางในการโฆษณาชวนเชื่อ เราต้องพิสูจน์ให้ฝ่ายตรงข้ามเห็นว่าเราโง่เขลาไม่สู้ทิศทางของประชาธิปไตยที่ถูกต้อง การมีสภาเดียวทำให้เกิดกติกาสีทั้ง 2 ด้าน คือ ในด้านประชาชนก็มีกำลังใจ มีกติกาสีเพราะได้รับการยอมรับอย่างแท้จริงและสมบูรณ์ ด้านผู้เป็นตัวแทนของประชาชนก็มีความภาคภูมิใจ เต็มใจและมีเกียรติเพราะได้รับการยอมรับจากประชาชนให้ทำหน้าที่โดยตรง⁴⁵ สมาชิกที่อภิปรายสนับสนุนให้มีสภาเดียวบางท่านโดยยอมรับในที่ประชุมว่าต้องเปลี่ยนความคิดเดิมที่สนับสนุนให้มี 2 สภา มาโดยตลอดเพราะยอมรับในเหตุผลของการให้มีสภาเดียวด้วยความบริสุทธิ์ใจ⁴⁶ สมาชิกที่อภิปรายสนับสนุนให้มีสภาเดียวทางใดแสดงความเป็นห่วงสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เข้ามา มีบทบาทในทางการเมืองโดยการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก ซึ่งตามร่างของกรรมาธิการได้กำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งวุฒิสมาชิกโดยให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ การที่ให้ในหลวงทรงเลือกและแต่งตั้งดาพตติกรรมของสมาชิกไม่คัดค้าน

⁴⁴ปราโมทย์ นาครทรรพ, เรื่องเดียวกัน.

⁴⁵จรรยา สุภาพ, เรื่องเดียวกัน.

⁴⁶เกษม วิวัฒน์, เรื่องเดียวกัน.

หลายจะถูกไต่ถามเป็นผลงานของสถาบันพระมหากษัตริย์ แทนที่พระองค์จะมีบารมีมากขึ้น มีพระบรมเชษานุภาพมากขึ้นก็จะได้รับความกระทบกระเทือน ควรปล่อยให้พระมหากษัตริย์ ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจเพื่อประโยชน์ที่เป็นคุณธรรมต่อประเทศในลักษณะที่บริสุทธิ์ไม่มี ไกรมาติดินินทาพระองค์ท่านได้⁴⁷ เราไม่ควรเสี่ยงโดยมอบให้เป็นพระราชภาระเพราะ ภาระเนืองมีอะไรหลาย ๆ อย่างเป็นปัญหาที่หนักหน่วงมานานและมีการต่อสู้กันด้วยวิธีการ ต่าง ๆ⁴⁸ หลังจากที่สมาชิกได้อภิปรายในปัญหาเรื่องระบบรัฐสภาอย่างกว้างขวางแล้ว ได้มีการลงมติโดยใช้วิธีการลงคะแนนลับซึ่งมติที่ประชุมให้ยื่นตามร่างเดิมของคณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการ คือ ใหม่ 2 สภา ได้แก่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาโดยสมาชิกที่สนับสนุนใหม่ 2 สภา มีจำนวน 142 เสียงและสมาชิกที่สนับสนุนใหม่สภาผู้แทนราษฎรเพียงสภา เดียว มีจำนวน 86 เสียง

ที่มาของวุฒิสมาชิก

ปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งที่เกี่ยวเนื่องกับระบบสภาซึ่งสมาชิกได้ให้ความสนใจและ ได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวาง คือ เรื่องที่มาของวุฒิสมาชิก ก่อนการพิจารณาเรื่องนี้ได้ มีสมาชิกเสนอให้พิจารณาก่อนว่าจะให้วุฒิสมาชิกมาจากการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งซึ่งส่วนใหญ่ เห็นชอบด้วย สมาชิกที่สนับสนุนให้วุฒิสมาชิกมาจากการแต่งตั้ง ให้เหตุผลว่า ถ้าเป็นการ เลือกตั้งก็เท่ากับสภาผู้แทนราษฎรที่เราเลือกตั้งอยู่แล้วไม่ว่าจะเลือกตั้งใหญ่ยากอีก⁴⁹ อำนาจของวุฒิสมาชิกถูกตัดออกไปมากการแต่งตั้งแสดคงถึงสิทธิค่อนข้างกว่าการเลือกตั้งเพราะ ฉะนั้นการแต่งตั้งวุฒิสมาชิกจึงเป็นสิ่งที่ควร⁵⁰ สมาชิกที่สนับสนุนให้วุฒิสมาชิกมาจากการ

⁴⁷ จรุง สุภาพ, เรื่องเดียวกัน.

⁴⁸ เกมม กิริสัมพันธ์, เรื่องเดียวกัน.

⁴⁹ ธีรชาติ สุทธิสงคราม, สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รายงานการประชุมสภา นิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 61, วันพฤหัสบดีที่ 5 กันยายน 2517.

⁵⁰ วิธา เกรมธุมตร, เรื่องเดียวกัน.

เลือกตั้งก็ให้เหตุผลว่า เราต้องยอมรับอำนาจอธิปไตยมาจากประชาชนชาวไทยไม่ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสมาชิกเป็นอำนาจของประชาชนชาวไทย การแต่งตั้งที่ผ่าน มาเกิดจากฝ่ายบริหารทำให้ถูกครหาหนีทาไปในทางไม่ดีและเป็นภาระแก่รัฐบาล 51 วุฒิ สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งจะหมายถึงความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ในฐานะ ที่จะเข้ามาใช้อำนาจยังมีร่างพระราชบัญญัติซึ่งแสดงออกถึงเจตจำนงของประชาชนพ้น จากข้อครหาหนีทาที่ประชาชนกล่าวเสมอว่า สภาสูงนี้ตั้งแต่ตั้งมามีแต่กั้วประชาชนไม่ยอม เข้าไปหาประชาชนอย่างที่เรียกว่ากั้วเลือกตั้งแค่อยากนั่งสภา 52 การที่จะให้วุฒิสมาชิก เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติจริง ๆ ต้องให้วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยกำหนดคุณ วุฒิ วิทยุฒิให้แตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะทำให้โคตเอ็กประเภทหนึ่งในฐานะ ที่ผ่านการเลือกตั้งจากประชาชนและจะไคมอบอำนาจให้ไคอย่างเต็มภาคภูมิ 53 ถ้าให้วุฒิ สมาชิกมาจากการแต่งตั้งจะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎร เพราะ ที่มาแตกต่างกันความรู้สึกละยอมจะแตกต่างกันไปไคย 54 เราไม่ควรทดลองพระบรมราชวิ นิฉฉัยและพระปรีชาสามารถด้วยวิธีการมอบอำนาจแต่งตั้งวุฒิสมาชิกให้กับพระองค์ทาน การ ถวายความจงรักภักดีในฐานะประชาชนพลเมืองที่ทำหน้าที่ของตนอย่างดีและสมบูรณ์ที่สุด เปิดโอกาสให้พระมหากษัตริย์ทรงวินิจฉัยในเรื่องต่าง ๆ ที่ทานไคแสดงให้เห็นเป็นประจักษ์ อยู่แล้วตามโอกาสตามความจำเป็นจะเป็นการถวายความจงรักภักดีที่ช่วยเสริมสร้างความ มั่นคงของราชบัลลังก์มากกว่า 55 สมาชิกฆางทานต้องการให้วุฒิสภาเป็นสภาแห่งเหตุผล

51 กระจ่าง ธรรมโชติ, เรื่องเดียวกัน.

52 สมคิด ศรีสังคม, เรื่องเดียวกัน.

53 ไพจิกร เอื้อทวีกุล, เรื่องเดียวกัน.

54 พงศ์เพ็ญ ศกุนตลาภย์, เรื่องเดียวกัน.

55 พัทธยา ฉายหุ, เรื่องเดียวกัน.



และสติของชาติอย่างแท้จริง โดยเสนอให้มีการเลือกตั้งวุฒิสมาชิกแบบผสมจากท้องถิ่นและจากอาชีพหลักกับวิชาชีพ กำหนดให้วุฒิสมาชิกส่วนหนึ่งมาจากการเลือกตั้งของท้องถิ่นโดยกำหนดเขตเลือกตั้งให้ใหญ่อาจจะเป็นทั้งประเทศ เป็นภาค เป็นเขตหรือเป็นจังหวัดเพื่อเปิดโอกาสให้เลือกคนที่มีความรู้มีชื่อเสียงเป็นที่เคารพนับถือของประชาชน ส่วนทางด้านอาชีพหลักและวิชาชีพนั้นก็กำหนดให้อีกประเภทหนึ่งและการให้วุฒิสภาเป็นสภาแห่งชาติก็ควรกำหนดคุณสมบัติให้สูงขึ้น เช่น อายุ ความรู้ เป็นต้น⁵⁶ สมาชิกบางท่านสนับสนุนให้เมื่อลงคะแนนในท้องถิ่นเป็นผู้เลือกตั้งสมาชิกสภาสูงประกอบด้วยสมาชิกสภาท้องถิ่นภาค สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด ซึ่งทำไต่สวนคดี / อ. ไม่น่าเปลี่ยนแปลงและไม่ซ้ำซ้อน เป็นการเลือกตั้ง 2 ชั้น คือ ชั้นแรกให้ประชาชนเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นแล้วให้สมาชิกสภาท้องถิ่นเลือกวุฒิสมาชิกอีกทีหนึ่ง⁵⁷ การอภิปรายพิจารณาเรื่องวุฒิสมาชิกว่าจะใหม่มาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งนั้น สมาชิกส่วนใหญ่อภิปรายสนับสนุนให้วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง แต่ผลการลงมติโดยวิธีการยกมือกลับปรากฏว่าสมาชิกที่สนับสนุนให้วุฒิสมาชิกมาจากการแต่งตั้งมีจำนวน 108 เสียง ในขณะที่สมาชิกที่ยกมือสนับสนุนให้วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งมีจำนวนเพียง 91 เสียง การลงมติดังกล่าวได้มีสมาชิกท่านหนึ่งทักท้วงว่านับคะแนนผิด ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ประธานสภาจึงให้มีการลงคะแนนใหม่โดยใช้วิธีการให้สมาชิกยื่นขึ้น ซึ่งปรากฏว่าสมาชิกที่ออกเสียงสนับสนุนให้วุฒิสมาชิกมาจากการแต่งตั้งมีจำนวน 111 เสียง สมาชิกที่สนับสนุนให้วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งมีจำนวน 86 เสียง

วิธีการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก

หลังจากที่สภาได้ลงมติให้วุฒิสมาชิกมาจากการแต่งตั้งแล้วได้มีการพิจารณาถึงเรื่องวิธีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งสมาชิกได้มีความคิดเห็นแตกแยกเป็น 2 พวก ฝ่ายหนึ่งต้องการให้เป็นไปตามร่างของคณะกรรมการ คือ ให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง

⁵⁶ปรีดี เกษมทรัพย์, เรื่องเดียวกัน.

⁵⁷คำรง จัทรพิพัฒน์, เรื่องเดียวกัน.

วุฒิสมาชิกโดยให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ โดยยื่นยัน
 เหตุผลว่าพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์เป็นอำนาจที่บริสุทธิ์ไว้วางใจและเชื่อมั่นได้
 โดยไม่มีหลักชัยของคนทั้งชาติ เป็นที่พึ่งสุดท้ายที่สำคัญที่สุดของคนไทยในฐานะที่เป็นที่
 เคารพสูงสุดมิได้เป็นตัวแทนแห่งชนชั้นหรืออาชีพใด อยู่เหนือผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น⁵⁸
 นายไพโรจน์ ชัยนาม ประธานคณะกรรมการไต่ถามไต่สวนว่าเรื่องที่จะให้พระมหากษัตริย์
 โปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งวุฒิสมาชิกไม่ว่าจะมีปัญหาและไม่ว่าจะเสียหายอะไรเพราะทุกวันนี้
 ก็ทรงพระกรุณา โปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งบุคคลต่าง ๆ อยู่แล้ว เช่น ข้าราชการชั้นพิเศษ
 จอมพล เป็นต้น⁵⁹ นอกจากนี้ สมาชิกก็เสนอวิธีการแต่งตั้งโดยอภัยวิธีการอื่น ๆ คือ
 ให้แต่งตั้งจากกลุ่มอาชีพซึ่งในแต่ละกลุ่มอาชีพเลือกตัวแทนของตนเข้ามาแล้วให้องคมนตรี
 เป็นผู้เสนอบัญชี 100 คนให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง⁶⁰ ส่วนสมาชิกอีกฝ่ายหนึ่งสนับสนุน
 ร่างเดิมของคณะรัฐมนตรีต่อให้องคมนตรีเป็นผู้จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 300 คน
 เป็นบัญชีลับเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลือกตั้ง ซึ่งเป็นวิธีการที่จะประสมประสานพระ
 บารมีของพระมหากษัตริย์กับความรับผิดชอบของสภา ถ้าสมาชิก 100 คนที่สภาเลือกกลายเป็น
 เป็นคนที่ไม่ดีประชาชนจะประนามหรือกล่าวโทษพระเจ้าอยู่หัวไม่ใคร่คนที่จะถูกประณามคือ
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร⁶¹ เป็นการวางกลไกป้องกันผลร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นต่อราชบัลลังก์
 ไว้รอบคอบ จะพูดไม่ได้ว่าตั้งสถาบันพระมหากษัตริย์มาเกี่ยวข้องกับการเมืองเพราะพระ
 องค์ท่านไม่ใคร่รับผิดชอบในการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก⁶² สมาชิกท่านหนึ่งได้เสนอให้มีโอกาส

⁵⁸นิพนธ์ ศศิธร, เรื่องเดียวกัน.

⁵⁹เรื่องเดียวกัน.

⁶⁰วิชา เศรษฐบุตร, เรื่องเดียวกัน.

⁶¹กมล สมวิเชียร, เรื่องเดียวกัน.

⁶²กรบอด ทองธรรมชาติ, เรื่องเดียวกัน.

เลือกตั้งโคจำนวนมาก คือ ตามร่างเดิมของรัฐบาลไทยองมนตรีทำบัญชีคัดเลือก 300 คน โดยเสนอให้เป็น 600 คน ส่วนหนึ่งให้เลือกมาจากคนที่อยู่ในแต่ละจังหวัดมีจำนวนเท่ากับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดนั้นส่วนที่เหลือให้มาจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ แล้วจึงเสนอให้สภาพิจารณาคัดเลือก เป็นการเปิดโอกาสให้สภาได้มีโอกาสเลือกคนที่ดีโคอย่างกว้างขวาง⁶³ ผลของการลงมติปรากฏว่าสมาชิกยื่นตามร่างของคณะกรรมการที่กำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งวุฒิสมาชิกโดยให้ประธานองมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ 135 เสียง สมาชิกที่สนับสนุนร่างเดิมของคณะรัฐมนตรีมีจำนวน 48 เสียง

อายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ตามร่างรัฐธรรมนูญของคณะรัฐมนตรีได้กำหนดอายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ในการพิจารณาขึ้นกรรมาธิการได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขอายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งโคโดยกรรมาธิการเสียงข้างมากกำหนดให้อายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็น 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งมีกรรมาธิการเสียงข้างน้อยโคขอสงวนความเห็นไว้โคงตามร่างเดิมของคณะรัฐมนตรีคือ 18 ปีบริบูรณ์ ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วาระที่ 2 สมาชิกที่เห็นควรกำหนดอายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็น 20 ปีโคยกเอาหลักการทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นหลักศาสนาที่โคกรับรองว่าฉลาดปราดเปรื่องมากกว่า 2,000ปี โคกำหนดวาคคนที่จะบวชโคตงมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ตามกฎหมายไทยโคกำหนดโคคนที่หน้าทีรับราชการทหารป้องกันประเทศเมื่อมีอายุครบ 20 ปี เป็นหลักเกณฑ์ที่ควรนำมาพิจารณาไมโคเขียนตามอารมณ์และโคถดาวางมติเดิมที่สภาโคกำหนดโคให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตงมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ถ้าจะเปลี่ยนแปลงนับเป็นการขาดหลักการของสภา⁶⁴ สมาชิก

⁶³ สุรินทร์ เทพกาญจนานา, เรื่องเดียวกัน.

⁶⁴ โทษุณ โควิทชชาติ, สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 63, วันเสาร์ที่ 7 กันยายน 2517.

ที่เห็นควรให้สิทธิแก่บุคคลผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ในการออกเสียงเลือกตั้งได้ให้เหตุผลว่า
 ทุกคนที่เกิดมาต้องมีส่วนพัวพันกับการเมืองสิทธิทางการเมืองเป็นสิทธิโดยกำเนิดตามธรรมชาติ
 ชาติไม่ว่าจะเป็นต้องมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ คณะกรรมการทำตัวเหมือนคนแก่ คือ ทำ
 ตัวเหมือนพ่อแม่ที่ไม่ยอมเห็นลูกโตสักที ความโน้มเอียงในเรื่องอายุตามกฎหมายทั่ว ๆ ไป
 เกี่ยวกับการเมืองในต่างประเทศก็โน้มเอียงไปในทาง 18 ปี⁶⁵ โดยเฉพาะประเทศ
 เพื่อนบ้าน เช่น ลาว เขมร เวียดนามใต้ ก็กำหนดอายุไว้ 18 ปี ในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา
 มาประเทศไทย ๆ ที่เคยกำหนดใหญ่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ เช่น
 อังกฤษ เบลเยียม เยอรมันตะวันตกก็แก้ไขเป็น 18 ปีบริบูรณ์แล้วทั้งสิ้น⁶⁶ คนหนุ่ม
 สาวในปัจจุบันมีความตื่นตัว มีความกล้า มีอุดมคติ และมีความตั้งใจจริงปัญหาคือ เรา
 มีช่องว่างระหว่างวัย ยุคนี้ควรจะเป็นยุคที่เราจะประสานกันใหม่มากที่สุดไม่ว่าจะใช้
 วิธีการเผชิญหน้า⁶⁷ นอกจากนี้ ตามกฎหมายของเราที่สำคัญ คือ การรับราชการได้กำหนด
 ว่าบุคคลมีสิทธิเข้ารับราชการได้เมื่อมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ และตามกฎหมายว่าด้วย
 เบี้ยนราฐรามาตรา 11 ได้กำหนดอายุครุใหญ่และครุเอาไวว่าต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18
 ปีบริบูรณ์และดำรงรัฐมนตรีเห็นสมควรจะลดอายุครุมาเป็น 16 ปีก็ได้⁶⁸ ประชากรในวัยทำ
 งานของเราอายุต่ำมากจะเห็นได้ว่าชาวนา ชาวดวน ชาวไร่ กรรมกร คนงาน ลูก
 จ้างเริ่มเข้ามาทำงานเมื่ออายุ 15 - 16 ปี เขาทำงานเสียภาษีให้รัฐบาลแสดงว่ามี
 ความรับผิดชอบ แต่ทำไมไม่ให้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งแก่เขา ตามกฎหมายแรงงานก็ได้
 กำหนดว่าเมื่ออายุ 17 ปีมีสิทธิในการที่จะเป็นสมาชิกของสมาคมลูกจ้างเราควรยกฐานะ

⁶⁵บุญเที่ยง ทองสวัสดิ์, เรื่องเดียวกัน.

⁶⁶สมภพ โทกระกิชย์, เรื่องเดียวกัน.

⁶⁷กมล สมิวีเชียร, เรื่องเดียวกัน.

⁶⁸สมภพ โทกระกิชย์, เรื่องเดียวกัน.



บุคคลที่อยู่ในวัยทำงานของประเทศใหม่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการยกฐานะความรับผิดชอบของบุคคลเหล่านั้น⁶⁹ สมควรที่จะขยายฐานะแห่งกฎหมายของระบอบประชาธิปไตยให้กว้างขวางขึ้นเพราะถ้าเราขยายสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งให้แก่บุคคลผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์เราจะได้กำลังที่สำคัญที่จะเขามามีส่วนในการพิทักษ์รักษาประชาธิปไตยอีกกว่าล้านคน ถ้าเราไม่ให้สิทธิแก่เขาจะทำให้เขาหมดโอกาสที่จะต่อสู้โดยสันติตามวิถีทางทางการเมือง เขาจะหันไปหาวิธีการต่อสู้นอกสภา⁷⁰ ซึ่งจะทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นได้ เราโดยย่อสมควรว่าในวงต่อไปเราจะคงรักษาความสามัคคีของคนในชาติ เราก็คงที่จะเปิดโอกาสให้เขามีบทบาททางการเมืองในระบบไม่ว่าจะปิดบังเอาไว้ ถ้าสภาที่มีความจริงใจในสิ่งที่ปลุกฝังสร้างรากฐานประชาธิปไตยและสร้างความสามัคคีของคนในชาติแล้วก็ควรเปิดโอกาสให้เขาได้ต่อสู้ตามระบอบประชาธิปไตย⁷¹ ในการอภิปรายเรื่องสิทธิของผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกส่วนใหญ่อภิปรายสนับสนุนให้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งแก่บุคคลผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์แม่แต่นายประภาศน์ อวยชัยรองประธานสภาได้อภิปรายสนับสนุนโดยยกเอาหลักการของกฎหมายคือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2494 ได้บัญญัติว่า ผู้มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปไม่ว่าจะเป็นเด็กและเยาวชนเพราะถือว่าเป็นผู้ใหญ่แล้ว มีความรู้สึกผิดชอบ⁷² สมาชิกที่อภิปรายคัดค้านและสนับสนุนให้ผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์เป็นผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งมีเพียงไม่กี่คนและมีเหตุผลที่ไม่น่าหนักแน่นพอ ซึ่งประชาชนที่สนใจฟังการอภิปรายการประชุมสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่องดังกล่าวทางวิทยุกระ

⁶⁹ สุวิทย์ รวิวงศ์, เรื่องเดียวกัน.

⁷⁰ ภิรมล ทองธรรมชาติ, เรื่องเดียวกัน.

⁷¹ ไพจิตร เอื้อทวีกุล, เรื่องเดียวกัน.

⁷² เรื่องเดียวกัน.

กระจายเสียงแห่งประเทศไทยต่างก็เชื่อมั่นว่าอายุ 18 ปีขณะนั้น แม่แต ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ประธานสภาเองก็ได้พูดทำนองคล้ายตามสมาชิกที่อภิปรายว่า "... ที่พูดมาทั้งหมดเหตุผลก็ฟังโคซซักกันทั้งสภาแล้ว ผมเห็นว่าอยากจะขอประธานให้ปิดอภิปรายและลงมติเสียงที่ประธานเองฟังเพียงเหตุผลอันเดียวกระทันหันก็ตัดงัดออกแล้วเอียงทางไหนก็จะรู้เพราะถ้าพูดไปอีกก็ตกบดลึงกัน " 73 แต่ผลการลงมติปรากฏว่าสมาชิกที่สนับสนุนอายุ 20 ปีเป็นฝ่ายที่มีเสียงข้างมากถึง 147 เสียงในขณะที่สมาชิกที่สนับสนุนอายุ 18 ปีมีเพียง 68 เสียงเท่านั้น การลงมติดังกล่าวได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชน นิสิต นักศึกษาและสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติไปในทำนองไม่ดี เป็นการลงมติที่สร้างความอับอายให้แก่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ คร.ป่วย อังภากรได้อภิปรายทำนองน้อยใจในคราวที่พิจารณาเรื่องอายุของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ว่า 74

ในการอภิปรายวันนี้กระผมใคร่ขออนุญาติกับท่านประธานสภาไม่ขออภิปรายเหตุผลไม่ไรเพราะว่าไม่มีเหตุผลและนี่กระผมไม่ขออภิปรายเหตุผลนั้น ก็ไม่ไรเพราะดูเห็นว่าสภานิติบัญญัติแห่งเหตุผล แต่ก็ไปลี้กึ่งก็ไมแนแต่เหมือนกัน เพราะเท่าที่แลมาแล้วเราจะเห็นว่าเวลาดูองมติเรื่องสำคัญๆ ฝ่ายหนึ่งนั้นมักจะไม่อภิปรายแสดงเหตุผลปล่อยให้พวกที่เราเรียกกันเล่นๆว่าพรรคฝ่ายแพพุดไปมีแรงก็พูดไปมีลมปากก็พูดไปข้าพเจ้าจะเอาของข้าพเจ้า อพยงนี้แหละ เช่น เมื่อตอนที่เรอลงมติไปว่าคนไทยอายุ 18 ปี ควรจะมีสิทธิทางการเมืองเมื่อสองปีก่อน เขมร คนญวน คนลาว คนอินโดนีเซีย ฉะพญาเจาลูกขึ้นมาพูดมากเกินไปประเด็นว่าฝ่ายที่มีเหตุผลเขาแกไคแล้ว ขาพเจ้าจะพลาดพลั้ง เพราะฉะนั้นไม่ว่าเสียก็ถือว่า ผลจากญวทั้งทางบานจึงทำให้เกิดความฉงนสนเทหเป็นนอยางยิ่งว่าสภานิติบัญคิตมีคตสันใตุนำเป็นสำคัญ ส่วนเหตุผลคงไม่สำคัญนักจึงมีผู้พูดชวนให้ถกถวญออกจากสภานิติบัญคิตจะมีคอมมิวนิสตอยู่ถึง 9 คนแล้วคงจะมีสมาชิกสภาด้วยมีไรนอย

73 เรื่องเดียวกัน.

74 สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ 63, วันเสาร์ที่ 7 กันยายน 2517.

อายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ตามร่างรัฐธรรมนูญของคณะรัฐมนตรีที่เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้กำหนดอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ 23 ปีบริบูรณ์ และในการพิจารณาของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งมีมติเห็นชอบร่างเดิมของรัฐบาลไว้ คร.ป่วย อิงภากรของสงวนความเห็นที่จะให้อายุของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น 20 ปีบริบูรณ์ ในการพิจารณาชั้นแปรญัตติไม่มีสมาชิกขอ แปรญัตติหลายท่าน คือ นายจักรชัย จักรยเวช วิชา ขอแปรญัตติอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น 30 ปีบริบูรณ์ นายสุกิจ จุลละนันท์ พ.อ.สมคิด ศรีสังคม นายกระจาง ธรรมโชติ และนายสุรินทร์ เทพกาญจนาขอแปรญัตติอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น 25 ปีบริบูรณ์ และคร.สมศักดิ์ ฐโฑขอแปรญัตติอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งกรรมการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวนคำแปรญัตติไว้ ในการพิจารณาวาระที่ 2 เกี่ยวกับเรื่องอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนี้สมาชิกโคลงมณีให้แกไขร่างเดิมของรัฐบาลและคณะกรรมการ โดยกำหนดอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น 25 ปีบริบูรณ์ด้วยคะแนนเสียง 86 เสียง สมาชิกที่เห็นควรให้กำหนดอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น 23 ปีมีจำนวน 71 เสียง ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลที่ว่า การกำหนดอายุไว้ 23 ปีเป็นลักษณะครึ่ง ๆ กลาง ๆ คนอายุ 25 ปีมีความสุขุมคัมภีรภาพและสำเร็จการศึกษาอย่างสมบูรณ์ มีคุณสมบัติพร้อม เป็นผู้ใหญ่ เหมาะสมที่จะรับผิดชอบงานในระดับชาติ 75 ในด้านประสิทธิภาพก็งานชีวิตมากพอสมควร ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ยังต้องอยู่ในความอุปการะของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง ยังไม่มีความรับผิดชอบมากนัก ถ้าจะพิจารณาเปรียบเทียบอำนาจตุลาการกับอำนาจนิติบัญญัติจะเห็นว่ามีความรับผิดชอบไม่แตกต่างกันเท่าไร ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ตุลาการเป็นผู้พิพากษาจะต้องเป็นผู้ชำระตาเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ผู้ที่จะเป็นผู้พิพากษาได้ต้องมีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป การปฏิบัติหน้าที่สภาซึ่งเป็นสถาบันนิติบัญญัติก็มีความรับผิดชอบระดับชาติไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าอำนาจตุลาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิ เสรีภาพของประชาชน

โดยการออกกฎหมาย ซึ่งขาดปัญหาสำคัญทาง ผู้ที่ผ่านชีวิต ผ่านการศึกษายังไม่เป็นการ เพียงพอต้องมีประสิทธิภาพ 76 คร. สมศักดิ์ ชูโตซึ่งขอสงวนคำแปรญัตติให้กำหนดอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น 20 ปีบริบูรณ์โดยอภิปรายสนับสนุนคำแปรญัตติว่า การกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมประกอบไปด้วยวัยวุฒิ และคุณวุฒิ จะคงใช้วิธีการเดียว เราต้องการจะให้ประชาชนจำนวนเท่าใดเข้ามาเกี่ยวข้องของการที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ถ้าเราต้องการจะให้ประชาชนส่วนมากเข้ามา มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เราก็พยายามกำหนดขั้นค่าสูงสุดในด้านวัยวุฒิซึ่งก็ไม่ได้เห็นจะมีอะไรต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ในฐานะที่เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ ตรงกันข้ามถ้าสถานที่ต้องการจะให้ป็นอีกทางหนึ่ง คือ ต้องการให้บุตรของคุณวุฒิที่ประกอบด้วยทั้งวัยวุฒิและคุณวุฒิที่สูงไว้ก็คิดว่าอาจจะ เป็น 30 หรือ 35 หรือ 40 ปี แต่ที่กรมการทะเบียนมาเป็นเรื่องหัวมงกฎหมายมังกร 77 ผลของการลงมติปรากฏว่าสมาชิกที่สนับสนุนให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีอายุ 25 ปีบริบูรณ์มีจำนวน 135 เสียง สมาชิกที่สนับสนุนให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์มีจำนวน 29 เสียง

หลังจากที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาพระราชบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทย วาระที่ 2 เรียบร้อยแล้วเพียงแต่รอการพิจารณาทบทวนตามข้อบังคับการประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ข้อ 116 ซึ่งการพิจารณาทบทวนร่างรัฐธรรมนูญนี้สมาชิกจะขอแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำใดแต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความไม่ได้นอกจากเนื้อความที่เห็นว่าขัดหรือแย้งเท่านั้น ได้มีปฏิกิริยาจากนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญบางประการโดยการชุมนุมคัดค้านรัฐธรรมนูญที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยจอมที่สภาวามไชยสภาของประชาชน มีคเป็นเจตนารมณ์ของประชาชน เป็นสภาแห่งความอภัยและนำหรือคำขอความ " แต่สภาที่ปลดประชาธิปไตย " ไปวางที่รัฐสภาและเดินขบวนไปชุมนุมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทยได้ออกแถลงการณ์

76 สมศักดิ์ ศรีสังคม, เรื่องเดียวกัน.

77 เรื่องเดียวกัน.

ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วาระที่ 2 4 ประการ คือ 78

1. การคัดสิทธิเยาวชนผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ไม่หมีสีหรือออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. การคัดสิทธิบุคคลผู้มีอายุ 23 ปีบริบูรณ์ไม่หมีสีหรือสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
3. การระบุให้หมี 2 สภา โดยวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง
4. กฎหมายควบคุมการทำสนธิสัญญาต่าง ๆ การให้ทหารต่างดาวเข้ามาหรือการส่งอาสาสมัครไปช่วยรบในต่างประเทศไม่ตองแจ้งสภา

เสียงเรียกร้องจากนิสิต นักศึกษาและประชาชนในอันที่จะให้มีการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญบางประการได้รับความสนใจจากบรรดาสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติบางท่านที่มีความเห็นด้วยกับขอเรียกร้องของนิสิต นักศึกษาและประชาชนดังกล่าว ในการพิจารณาบทวนร่างรัฐธรรมนูญวาระที่ 2 ซึ่งเป็นการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 67 ได้มีสมาชิกนำเอาขอเรียกร้องดังกล่าวมาอภิปรายในสภาและเรียกร้องให้สมาชิกสนใจและแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญบางประการให้เหมาะสมซึ่งสมาชิกได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวางเพราะเป็นปัญหาที่สำคัญ ประธานสภาได้สั่งให้พักการประชุมระหว่างการประชุมบทวนร่างรัฐธรรมนูญวาระที่ 2 20 นาทีเพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ปรึกษาหารือเป็นการส่วนตัวเกี่ยวกับการงดใช้ขอบังคับการประชุมขอ 116 ซึ่งกำหนดว่าในการพิจารณาบทวนร่างรัฐธรรมนูญสมาชิกจะแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความไม่ใดนอกจากเนื้อความที่เห็นชัดหรือแย้งกันอยู่ เพื่อพิจารณาหาจุดทางแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญบางประการ หลังจากที่ได้ปรึกษาหารือกันเป็นการส่วนตัวแล้ว นายพงศ์เพ็ญ ศักนตาลัยกับคณะ 30 คนได้เสนอญัตติขอให้งดใช้ขอบังคับการประชุมขอ 116 โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากได้มีปฏิกริยาจากประชาชน นิสิต นักศึกษา เรื่องการกำหนดอายุของหมีสีหรือออกเสียงเลือกตั้ง อายุของผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวม

78 หนังสือพิมพ์ รายวันสยามรัฐ, ฉบับประจำวันศุกร์ที่ 20 กันยายน 2517, หน้า 1.

ตลอดถึงระบบ 2 สภาโดยให้มีผู้สมัครมาจากการแต่งตั้ง จึงเห็นสมควรให้สภานิติบัญญัติ
แห่งชาติทบทวนหลักการบางประการ คือ

1. อายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งควรเป็น 18 ปีหรือ 20 ปี
2. อายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งควรเป็น 23 ปีตามร่างเดิมของรัฐบาลหรือไม่
3. ระบบสภาควรแปรสภาพเดียวหรือ 2 สภา ถ้าเป็น 2 สภา สภาที่ 2 ควรมา
จากการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง

การเสนอญัตติตั้งกติกาสภาของสมาชิกอาศัยข้อบังคับการประชุมของสภานิติบัญญัติแห่ง
ชาติ พ.ศ. 2516 ข้อ 122 ซึ่งกำหนดว่า "ถ้าประธานสภาขอปรึกษาหรือสมาชิกเสนอญัตติ
โดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า 30 คนในคราวประชุมข้อหนึ่งข้อใดได้เป็นการ
ชั่วคราวเฉพาะกรณี และที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำ
นวนสมาชิกทั้งหมดก็ให้วงเล็บข้อบังคับข้อนั้นไว้ " ม.ร.ว. กึกกฤษ ปรามิข ประธานสภา
ไทยให้ความยุติธรรมตั้งกติกาสภาของทบทวนใดและใดตามสมาชิกเป็นกรณี 3 กรณีในอันที่จะลงมติ
ว่าเห็นควรกับผู้เสนอญัตติที่จะให้วงเล็บข้อบังคับการประชุม ข้อ 116 เพื่ออภิปรายทบทวนและ
ลงมติใหม่ตามข้อบังคับการประชุมข้อ 115 หรือไม่

สำหรับกรณีแรก คือ กรณีอายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง สมาชิกเห็นควรให้วง
เล็บข้อบังคับการประชุมข้อ 116 มีจำนวน 50 คน สมาชิกที่ไม่เห็นควรที่จะให้วงเล็บ
ข้อบังคับการประชุม ข้อ 116 มีจำนวน 135 เสียง

กรณีที่ 2 คือ อายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกที่เห็นควรให้วงเล็บข้อบังคับการประชุม
ข้อ 116 มีจำนวน 45 เสียง สมาชิกที่ไม่เห็นควรให้วงเล็บข้อบังคับการประชุม ข้อ 116
มีจำนวน 131 เสียง

และกรณีที่ 3 เรื่องระบบสภาสมาชิกที่เห็นควรให้วงเล็บข้อบังคับการประชุมข้อ 116
มีจำนวน 45 เสียง สมาชิกที่ไม่เห็นควรให้วงเล็บข้อบังคับการประชุมข้อ 116 มี 124 เสียง
เป็นอันว่าสมาชิกลงมติไม่เห็นควรระงับให้วงเล็บข้อบังคับการประชุมข้อ 116 เพื่อพิจารณา
ทบทวนร่างรัฐธรรมนูญและลงมติร่างรัฐธรรมนูญบางประการเสียใหม่ตามที่สมาชิกเสนอญัตติ
ตั้งกติกาสภาจึงตกไป

ตารางที่ 46

ระยะเวลาการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วาระที่ 2

หมวด ที่	จำนวน มาตรา	เรื่อง	เวลา รวม (ประมาณ)	หมายเหตุ
		คำปรารภ	0.30	
1	7	บททั่วไป	0.45	
2	20	พระมหากษัตริย์	1.40	
3	29	สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย	15.15	
4	8	หน้าที่ของชนชาวไทย	-	
5	34	แนวนโยบายแห่งรัฐ	6.30	
6	95	รัฐสภา	40.45	
7	25	คณะรัฐมนตรี	3.10	
8	12	ศาลยุติธรรม	} 3.20	พิจารณารวมกัน
9	8	ศาลและองค์กรอื่น ๆ ของรัฐ		
10	4	การปกครองท้องถิ่น	0.35	
11	10	ตุลาการรัฐธรรมนูญ	0.40	
12	5	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	-	
	8	บทเฉพาะกาล	0.35	
รวม	265		73.45	

ที่มา : ประมาณจากรายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 กองการประชุม
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา .

ตารางที่ 47

ระยะเวลาการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2

หมวดที่	เรื่อง	การพิจารณา วาระที่ 1	การพิจารณา ชั้นกรรมาธิการ	การพิจารณา วาระที่ 2
1	คำปรารภ บททั่วไป	1.50 3.30	0.30 5.15	0.30 0.45
2	พระมหากษัตริย์	1.00	10.30	1.40
3	สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย	1.30	29.20	15.15
4	หน้าที่ของชนชาวไทย	1.40	} 9.05*	-
5	แนวนโยบายแห่งรัฐ	3.20		6.30
6	รัฐสภา	7.20	26.20	40.45
7	คณะรัฐมนตรี	4.20	7.05	3.10
8	ศาลยุติธรรม	} 6.20*	} 8.25*	} 3.20*
9	ศาลและองค์กรอื่น ๆ ของรัฐ			
10	การปกครองท้องถิ่น	2.00	1.15	0.35
11	ตุลาการรัฐธรรมนูญ	2.10	2.00	0.45
12	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	-	1.25	-
	บทเฉพาะกาล	-	1.50	0.35
	รวม	35.00	102.50	73.45

* พิจารณารวมกัน

ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 สภานิติบัญญัติได้ให้ความสำคัญแก่มหาคติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย หมวดรัฐสภาโดยเฉพาะเรื่องระบบสภา และหมวดที่เกี่ยวกับศาลมากเป็นพิเศษ ในการพิจารณานี้กรรมาธิการนั้น คณะกรรมาธิการได้ให้ความสำคัญกับหมวดพระมหากษัตริย์มากเป็นพิเศษ ทั้งนี้ จะเห็นได้จากเวลาที่ใช้ในการพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ สำหรับ หมวดที่ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นซึ่งเป็นหลักการใหม่และมีความสำคัญเรื่องหนึ่งสภาให้ความสำคัญน้อยจะเห็นได้จากเวลาในการพิจารณาเรื่องนี้ในชั้นกรรมาธิการใช้เวลาประมาณ 1.15 ชั่วโมงและการพิจารณาของสภาวาระที่ 2 เกี่ยวกับเรื่องนี้สภาได้ใช้เวลาเพียง 35 นาทีเท่านั้น

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย วาระที่ 3

หลังจากที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาบททวนร่างรัฐธรรมนูญวาระที่ 2 เรียบร้อยแล้ว จะต้องรอการพิจารณา วาระที่ 3 ก่อนเป็นเวลา 15 วันตามมาตรา 10 ของรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 ก่อนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยวาระที่ 3 เพื่อลงมติว่าจะรับร่างรัฐธรรมนูญและประกาศใช้เป็นกฎหมายหรือไม่ บรรยากาสทางการเมืองเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวายมีการชุมนุมประท้วงไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญบางประการของศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย โจมตีสภาและขอให้มีการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญเพื่ออธิปไตยของชาติโดยเฉพาะประเด็นที่ให้มีสภาเดี่ยว⁷⁹ ในขณะที่เดียวกันก็มีนักเรียนอาชีวะกลุ่มหนึ่งซึ่งไม่เห็นด้วยกับการกระทำของศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย โค่นชุมนุมโจมตีศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทยและประกาศว่าจะไม่ให้ออกไปไหน ๆ มากอกวนความไม่สงบหรือบีบบังคับการตัดสินใจของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการลงมติ⁸⁰ ในร่างนั้นได้มีกลุ่มต่าง ๆ ออก

⁷⁹ หนังสือพิมพ์รายวันประชาธิปไตย, ฉบับวันจันทร์ที่ 30 กันยายน 2517, หน้า 1.

⁸⁰ หนังสือพิมพ์รายวันสยามรัฐ, ฉบับวันอังคารที่ 1 ตุลาคม 2517, หน้า 1.

แถลงการณ์ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ มีข่าวลือว่าจะมีการปฏิวัติยึดอำนาจของกลุ่มเผด็จการทหาร การเผชิญหน้าของศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทยกับกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาระดับกลางสร้างความวิตกกังวลให้กับประชาชนว่าในการพิจารณาแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 3 อาจจะทำให้เกิดเหตุการณ์คล้ายวันมหาวิปโยคขึ้นมาอีก สมเด็จพระสังฆราชทรงขอให้ทุกฝ่ายลดทิฐิเพื่อเห็นแก่ส่วนรวม⁸¹ บรรยากาสไกลวันพิจารณาแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญวาระที่ 3 เริ่มแจ่มใสขึ้นเมื่อศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทยและนักเรียนอาชีวศึกษาระดับกลางประกาศการชุมนุม ศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทยได้ออกแถลงการณ์ขอให้ประชาชนอยู่ในความสงบพิจารณาเหตุการณ์อย่างรอบคอบ มีเหตุผล และขอให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติใช้วิจารณญาณของตนโดยอิสระ ศูนย์ฯ ไม่มีเจตนาที่จะบีบบังคับ ชูเชิดสภานิติบัญญัติแต่อย่างใด⁸² นักเรียนอาชีวศึกษาส่งสาส์นถึงสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติขอให้ทุกคนใช้สิทธิหน้าที่ของตนอย่างอิสระเสรีโดยไม่ต้องหวงเกรงการชูเชิดหรือการบีบบังคับแต่อย่างใด⁸³ ในขณะเดียวกัน พลเอกสําราย พัทธกุลบุรุษวิบูลย์ชาครทหารบกก็ยืนยันว่าทหารไม่ปฏิวัติ⁸⁴ เพื่อเป็นการป้องกันเหตุร้ายอันอาจจะเกิดขึ้นได้ในวันพิจารณาแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญวาระที่ 3 รัฐบาลได้จัดตั้งกองบัญชาการพิเศษขึ้นที่ท่าเนียบรัฐบาล⁸⁵ ในขณะเดียวกันตำรวจและทหารได้สั่งเตรียมพร้อมเพื่อรับเหตุร้ายที่อาจเกิดขึ้นได้⁸⁶ วันที่ 5 ตุลาคม 2517 ซึ่งเป็นวันพิจารณาแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 3 บริเวณรัฐสภาซึ่งเป็นสถานที่ประชุมมีการเตรียมมาตรการป้องกันอย่างเข้มแข็ง มีรถวิหตุ

81 หนังสือพิมพ์รายวันสยามรัฐ, ฉบับประจำวันพุธที่ 2 ตุลาคม 2517, หน้า 1.

82 หนังสือพิมพ์รายวันสยามรัฐ, ฉบับวันศุกร์ที่ 4 ตุลาคม 2517, หน้า 1.

83 หนังสือพิมพ์รายวันสยามรัฐ, ฉบับวันพุธที่ 2 ตุลาคม 2517, หน้า 1.

84 หนังสือพิมพ์รายวันไทยรัฐ, ฉบับวันศุกร์ที่ 4 ตุลาคม 2517, หน้า 1.

85 หนังสือพิมพ์รายวันสยามรัฐ, ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 3 ตุลาคม 2517, หน้า 1.

86 หนังสือพิมพ์รายวันไทยรัฐ, ฉบับวันเสาร์ที่ 5 ตุลาคม 2517, หน้า 1.

ตำรวจของตำรวจนครบาลจอร์จกรักษาการโดยมีกำลังตำรวจหลายร้อยนาย ที่ประตูเข้าสภา มีการจัดรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด ตำรวจสภาตรวจกระเป๋าและบัตรประจำตัว ผู้สื่อข่าวและผู้เข้าฟังผลการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญวาระที่ 3 นอกจากนี้ มีเจ้าหน้าที่ นอกเครื่องแบบแต่งชุดสากลคอยตรวจจดลงรายรูปของช่างภาพและตำรวจร่างกายโดยใช้ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ตรวจวัตถุระเบิดและอาวุธ⁸⁷ คานประชาชนไม่ยอมออกจากบ้านทาง ขอนแก้วอยู่แต่ในบ้านของตน ร้านค้าต่าง ๆ ปิดเงียบและเปิดวิทยุฟังข่าวคราวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ⁸⁸ ท่ามกลางความวิตกกังวลของประชาชนว่าอาจจะเกิดเหตุร้าย การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญวาระที่ 3 ของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติผ่านไปด้วยความเรียบร้อย โดยมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 286 คนครบองค์ประชุมตามมาตรา 10 วรรค 2 ของ รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 กำหนดองค์ประชุมไว้ 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา (ประมาณ 225 คน) สภาลงมติโดยวิธีชานชื่อสมาชิกที่ละคนเรียงตามลำดับตัวอักษร ให้สมาชิกยื่นขึ้นและออกเสียงว่า " เห็นด้วย " หรือ " ไม่เห็นด้วย " ซึ่งสมาชิกมีมติโหวตตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย วาระที่ 3 ด้วยคะแนนเสียง 280 เสียง สมาชิกที่ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 6 เสียง คือ นายทวี มกร พงศ์ นายประคอง เทวารุช นายไพจิตร เอื้อทวิกุล นายระวี ภาวิไล นายสุวิทย์ รวิวงศ์ และนายเสนท จามริก

นายระวี ภาวิไลได้ให้เหตุผลที่ลงมติกัดค้านร่างรัฐธรรมนูญว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ดีเท่าที่ควร จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เราใช้เวลาร่างมาเป็นเวลานาน ควรจะทำให้ดีที่สุด เห็นด้วยกับข้อเรียกร้องของนิสิต นักศึกษาที่ให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้ง 4 ข้อ⁸⁹ นายไพจิตร เอื้อทวิกุล ให้เหตุผลว่าความหวังที่จะให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

⁸⁷ หนังสือพิมพ์รายวันสยามรัฐ, ฉบับวันเสาร์ที่ 5 ตุลาคม 2517, หน้า 1.

⁸⁸ หนังสือพิมพ์รายวันประชาธิปไตย, ฉบับวันเสาร์ที่ 5 ตุลาคม 2517, หน้า 1.

⁸⁹ หนังสือพิมพ์รายวันประชาธิปไตย, ฉบับวันอาทิตย์ที่ 6 ตุลาคม 2517, หน้า 1.

ญูนั้นเลือนลางมากเพราะจะต้องมีสมาชิกเห็นชอบด้วยถึง 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมด โดยเฉพาะการแก้ไขหลังจากเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วจะยิ่งลำบากมากขึ้นเพราะต้องไต่เสียงสนับสนุนเกินครึ่งของสอง สภาด้วยกัน จึงสมควรที่จะต้องมี การแก้ไขเสียก่อน⁹⁰ นายเสนห์ จามริก ไคให้เหตุผลว่าไคทำตามหลักการที่ไคตั้งใจไว้ตลอดเวลาเพราะเห็นวาระรัฐธรรมนูญยังมีขอบกพรองและจะสนับสนุนผู้เสนอญัตติขอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการจำกัดอายุและการให้มี 2 สภา⁹¹ นายประคอง เทวราชให้เหตุผลว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่มีความสัมพันธ์กัน ส่วนที่ก้าวหนาก้าวหนามากเกินไปส่วนที่โบราณก็คร่ำครึจนยอมรับไม่ได้⁹²

อันที่จริง วันที่มีการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ซึ่งเป็นวันที่สำคัญวันหนึ่งของชาติและเป็นวันที่มีความหมายต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยน่าจะเป็นวันที่ประชาชนทั่วไปมีความชื่นชมและมีความยินดีที่จะไคมาซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับดวารสมกับที่ไครอคอยมาเป็นเวลานาน ไม่น่าจะมีเหตุการณ์ที่ทำให้ประชาชนเกิดความกังวลเช่นนี้เลย แต่เป็นที่น่ายินดีที่เหตุการณ์ต่าง ๆ ผ่านพ้นไปด้วยความเรียบร้อย สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยไม่เกรงกลัวอิทธิพลของฝ่ายใดและสนใจเสียงเรียกร้องของนิสิต นักศึกษา และประชาชนโดยมีความพยายามในหุยมสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่จะให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญบางประการ

การแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ครั้งที่ 1

หลังจากที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงมติในวาระที่ 3 ผ่านร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยคะแนนเสียงท่วมท้น ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ประธานสภานิติบัญญัติ

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁹¹ เรื่องเดียวกัน.

⁹² เรื่องเดียวกัน.

แห่งชาติให้นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้า ฯ เพื่อให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลง
พระปรมาภิไธยและโคประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2517⁹³ วันที่
ประธานสภานำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้า ฯ นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีบัน
ทึกระราชกระแส เรื่อง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ทรงไม่
เห็นด้วยกับมาตรา 107 วรรค 2 ที่มีบัญญัติให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้นำนามรับสนองพระบรม
ราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก เพราะประธานองคมนตรีเป็นผู้ที่พระมหากษัตริย์ทรงเลือก
และแต่งตั้งตามพระราชอัชฌาศัยเป็นการขัดกับหลักการของระบอบประชาธิปไตยที่ว่า พระ
มหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือการเมืองทั้งจะทำให้ประธานองคมนตรีอยู่ในสภาพเป็นองค์กรทาง
การเมืองนอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังเห็นว่ายังมีปัญหาอื่น ๆ ที่จะต้องพิจารณา
แก้ก่อนแล้วแต่วิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งอาจจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับ
สภาพการณ์ของบ้านเมืองและกาลสมัย⁹⁴ บันทึกระราชกระแส เรื่อง รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถือเป็นบันทึกประ
วัติศาสตร์ แม้รัฐธรรมนูญจะให้อำนาจแก่พระองค์ก็ไม่ทรงปรารถนาพระราชอำนาจเช่น
นั้นแสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ไทยโดยแท้จริง⁹⁵

อันที่จริงการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 3 มีข้อเท็จจริงอยู่ประการหนึ่ง
ว่าสมาชิกจำนวนไม่น้อยที่ออกเสียงสนับสนุนในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยผ่าน
วาระที่ 3 โดยที่ไม่เห็นพ้องกับร่างรัฐธรรมนูญนั้นหมดทุกมาตรา แต่ที่เห็นด้วยก็เพราะ
ต้องการให้กลไกของประชาธิปไตยหมุนไปข้างหน้าแทนการหยุดนิ่งอยู่กับที่หรือหมุนกลับหลัง
อันจะเป็นช่องทางให้เผด็จการที่ขึ้นขี่พวขึ้นมามีอีก คร. กระมล ทองธรรมชาติได้ให้สัมภาษณ์

⁹³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517, ราชกิจจานุเบกษา
ฉบับพิเศษ เล่มที่ 91, ตอนที่ 109, วันที่ 7 ตุลาคม 2517.

⁹⁴ หนังสือพิมพ์รายวันไทยรัฐ, ฉบับวันอังคารที่ 8 ตุลาคม 2517, หน้า 3.

⁹⁵ กระมล ทองธรรมชาติ, เรื่องเดียวกัน.

ภาชนะหนึ่งคือพิมพ์ว่า " การให้รัฐธรรมนูญผ่านวาระที่ 3 ด้วยคะแนนเสียงท่วมท้นถึง 280
 ต่อ 6 เสียงมิได้เป็นเครื่องหมายแสดงว่าคนส่วนใหญ่เหล่านั้นจะเห็นด้วยกับหลักการในฉบับ
 นี้ทุกประการ การตัดสินใจที่ท่าลงไปก็เพื่อให้อุณหภูมิและเหมาะสมกับสภาพที่ควรจะเป็น
 ตามระบอบประชาธิปไตย " 96 ความที่สมาชิกรัฐสภาไม่เห็นด้วยกับหลักการในรัฐธรรมนูญ
 บางประการจึงได้มีความพยายามในหมู่สมาชิกในอันที่จะเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
 แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 แต่มีปัญหาว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้
 จะทำการแก้ไขรัฐธรรมนูญใดหรือไม่เพราะตามมาตรา 228 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 พุทธศักราช 2517 ได้บัญญัติว่า ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของมาจาก
 คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภานิติบัญญัติซึ่งตามบทเฉพาะกาลของ
 รัฐธรรมนูญฉบับเดียวกันกำหนดให้ทำหน้าที่รัฐสภาจะเสนอญัตติขอแก้ไขรัฐธรรมนูญใดหรือไม่
 นายไพโรจน์ ชัยนามและนายสุรินทร์ มากคิดคิดว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐ
 สภาจะเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่ได้เพราะขัดกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่
 กำหนดให้ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของเสนอโดยคณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทน
 ราษฎรเท่านั้น แม้คณะรัฐมนตรีจะเป็นผู้เสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญก็ไม่อาจจะพิจารณาได้เพราะ
 รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ชัดเจนว่า การพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญจะตองกระทำโดยการประชุม
 ร่วมกันของทั้งสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา (มาตรา 228 อนุมาตรา 3)
 แต่ขณะนี้เรามีเพียงสภานิติบัญญัติแห่งชาติเท่านั้น แม้บทเฉพาะกาลให้ทำหน้าที่รัฐสภาก็ยัง
 เห็นว่าขัดกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ 97 ส่วน ดร. กระมล ทองธรรมชาติและนายพงศ์
 เพ็ญ สกุนตลาภย์มีความเห็นว่า สภาแก้ไขรัฐธรรมนูญได้เพราะในบทเฉพาะกาลได้บัญญัติ
 ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภาซึ่งก็เท่ากับทำหน้าที่ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา 98

96 ประชาชาติรายสัปดาห์, ฉบับที่ 50, วันที่ 31 ตุลาคม 2517, หน้า 20.

97 หนังสือพิมพ์รายวันสยามรัฐ, ฉบับวันจันทร์ที่ 7 ตุลาคม 2517, หน้า 8.

98 เรื่องเดียวกัน.

ปัญหาที่นำพิจารณาอีกคือ พระราชกระแสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงไม่เห็นด้วยกับรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะเรื่องการให้อำนาจพระองค์ท่านแต่งตั้งวุฒิสมาชิก อันแสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ของชาติไทยทรงมีพระราชประสงค์อันแน่วแน่ที่จะให้บ้านเมืองเป็นประชาธิปไตย โดยสมบูรณ์ ซึ่งเป็นเรื่องที่มาซึ่งจะนำมาพิจารณาอย่างรอบคอบและจัดการแก้ไขตามพระราชประสงค์ แต่สภาก็มิได้จัดทำलयให้ดวงเลยมมาเป็นเวลานานแม้จะได้มีสมาชิกบางท่านเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเรื่องยกเลิกวุฒิสภา เรื่องอายุของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง อายุของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเรื่องให้อำนาจแก่คณะรัฐมนตรีในการแก้ปัญหาวิกฤติการว่างงานเศรษฐกิจมิได้ถูกนำขึ้นมาพิจารณา แสดงว่าทั้งฝ่ายรัฐบาลและสภาไม่กระตือรือร้นที่จะสนองตอบพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเปี่ยมไปด้วยนำพระทัยของความ เป็นประชาธิปไตย หลังจากวันที่ 10 ธันวาคม 2517 ซึ่งเป็นวันรัฐธรรมนูญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีรับสั่งกับบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล เช่น นายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี นายประกอบ หุตะสิงห์ รองนายกรัฐมนตรี ถึงเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน⁹⁹ ซึ่งก็หมายถึงพระราชกระแสที่ทรงให้ไว้ในวันพระราชทานรัฐธรรมนูญแก่พวงชนชาวไทยนั่นเอง รัฐบาลจึงได้เริ่มดำเนินการในเรื่องนี้เป็นการด่วน โดยตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม มีนายประกอบ หุตะสิงห์ รองนายกรัฐมนตรี นายกิตติ สีหนนท์ นายสมภพ โทcker กิตย และพล.ต.ท.อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทรเป็นกรรมการ คณะกรรมการชุดดังกล่าวได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติมต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติโดยขอให้ยกเลิกวุฒิสภาคงมีแต่สภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียว โดยให้เหตุผลว่า วุฒิสภากฎรัฐธรรมนูญนี้อาจทำหน้าที่นิติบัญญัติให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันของบ้านเมืองได้ เพราะวุฒิสภามีอำนาจเพียงยับยั้งร่างพระราชบัญญัติได้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง เท่านั้นก็มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินก็แต่เพียงการตั้งกระทู้ถาม จึงเห็นสมควรยกเลิกวุฒิสภา

⁹⁹ ประชาชนรายสัปดาห์, ฉบับที่ 58, วันที่ 26 ธันวาคม 2517, หน้า 9.

โดยให้มีสภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียว ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติมของคณะรัฐมนตรีสภาได้นำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติมของนายอมร จันทรมบรรณซึ่งมีหลักการเดียวกันมาพิจารณาพร้อมกันด้วย ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง 2 ฉบับได้มีสมาชิกอภิปรายอย่างกว้างขวาง สมาชิกที่ไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ให้เหตุผลว่า การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในขณะนี้ เป็นระยะที่ไม่เหมาะสมเพราะทั้งรัฐบาลและสภากำลังจะพินาศที่ไม่ควรจะทำหน้าที่แก้ไขรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นปัญหาหลักการใหญ่ นอกจากนี้จะทำให้เกิดผลกระทบกระเทือนถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย รัฐบาลควรจะเสนอตั้งแต่เมื่อรัฐธรรมนูญผ่านวาระที่ 3 ใหม่ ๆ มีข้อเสนอในตอนนี้¹⁰⁰ การแก้ไขรัฐธรรมนูญในขณะที่เรายังไม่ทันได้ไขจะเป็นการทำให้รัฐธรรมนูญขาดความศักดิ์สิทธิ์ไม่ซัง อีกทั้ง องค์ประชุมของสภาจะเป็นอุปสรรคสำคัญเพราะแม้ การประชุมธรรมดายังไม่ใครมาประชุมกันครบในการพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นต้องอาศัยองค์ประชุมที่มีจำนวนมากกว่าปกติ นอกจากนี้ยังเป็นการผิดหลักการของเสียงส่วนใหญ่ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญในระบบประชาธิปไตย เราควรจะเคารพเสียงส่วนใหญ่ที่ไคลงมติให้มี 2 สภา ถ้าเราจะเปลี่ยนในวันนี้ก็แสดงว่าเสียงส่วนใหญ่ไม่มีความหมาย¹⁰¹ และที่สำคัญ คือ พระราชกระแสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งพระองค์ท่านมิได้ทรงกล่าวหาไม่เห็นด้วยกับสภาสูงเพียงแต่ทรงไม่เห็นด้วยกับวิธีการแต่งตั้งวุฒิสมาชิกโดยให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ¹⁰² รัฐบาลได้ตั้งระเบิดเวลาในสภาเอาสถานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเครื่องมือให้นักศึกษาและประชาชนโจมตีเป็นการกวนน้ำให้ขุ่น เพราะความต้องการของนักศึกษาที่จะ

¹⁰⁰ อุดมย์ วิเชียรเจริญ, สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ ร.19, วันพฤหัสบดีที่ 19 ธันวาคม 2517.

¹⁰¹ กมล สมวิเชียร, เรื่องเดียวกัน.

¹⁰² ทวีช เวียงศรี ๗ อรุชยา, เรื่องเดียวกัน.

ใหม่การแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นประเด็นอื่น ๆ ค่าย เช่น เรื่องอายุของผู้มีสิทธิออกเสียง
 เลือกตั้ง อายุของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น มีเรื่องวุฒิสภาแก้ไขเพียงอย่างเดียว¹⁰³
 สมาชิกที่เห็นควยที่จะโยกเลิกวุฒิสภาได้ให้เหตุผลว่า การที่รัฐบาลได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญ
 แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นมาในลักษณะที่ค่อนข้างซ้าก็ยังคงคิดว่าจะไม่ทำเสีย เลย¹⁰⁴ นับเป็น
 ความกล้าหาญของรัฐบาลที่กล้าสู้กับความจริงซึ่งเป็นความตองการของประชาชนให้สัมฤทธิ์ผล
 มิได้เป็นการกวนน้ำให้ขุ่นแต่เป็นการกลั่นกรองน้ำที่ขุ่นให้สะอาด เป็นแนวทางจรโลงประ
 ชาธิปไตยในอนาคต¹⁰⁵ บางเรื่องบางอย่างในเวลาหนึ่งสภาพแวดล้อมหนึ่ง บรรยากาศ
 เหมาะสมอย่างหนึ่งแต่เมื่อสิ่งต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปเรื่องนั้นสิ่งนั้นก็เปลี่ยนแปลง
 ไปตามความเหมาะสม การที่รัฐบาลขอแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยให้สิทธิแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น
 เป็นการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ของชาติบ้านเมืองที่จะทองจรรึกไว้¹⁰⁶ ความจริงวุฒิสภา
 ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญไม่มีประโยชน์ ไม่สามารถคำนวณผู้ใดรวมทั้งตัวเอง วุฒิสภา
 มิได้ทำหน้าที่อะไรนอกจากมือไม่พายยังเอาเท้าไปราน้ำ การเอาสถานที่ไปผูกไว้กับสถา
 บันพระมหากษัตริย์เป็นการกระทำที่ไม่สมควร เสียเกียรติของประชาชน สมาชิกสภา
 นิติบัญญัติแห่งชาติ สื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ จนกระทั่งถึงสถาบันสูงสุดก็ไม่เห็นควย¹⁰⁷
 กอนการลงมติ นายประภาศน์ อวยชัย ประธานสภาได้ขอมติจากที่ประชุมเกี่ยวกับ
 กับจำนวนสมาชิกที่จะถือเป็นเกณฑ์ในการรับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่ม
 เติม วาระที่ 1 ซึ่งตามมาตรา 228 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

103 สิงห์โต จางตระกูล, เรื่องเดียวกัน.

104 อมร จันทรมบูรณ์, เรื่องเดียวกัน.

105 สถาปนีย์ ศิริพันธ์, เรื่องเดียวกัน.

106 สุภณ ชันสมจิตร, เรื่องเดียวกัน.

107 ไพจิตร อ้อทวีกุล, เรื่องเดียวกัน.

2517 อนุมาตรา 3 กำหนดว่า " การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 1 ขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา " ซึ่งในขณะนั้นมีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติทั้งสิ้น 292 คน ตามมาตรา 6 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 299 คน สมาชิกโคลงมิติให้ถือเอา กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มีอยู่ในขณะนั้น คือ 292 คนเป็นเกณฑ์ในการรับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมวาระที่ 1 ด้วยคะแนนเสียง 148 ต่อ 28 เสียง ผลการลงมติปรากฏว่า สมาชิกที่เห็นควรรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติมของคณะรัฐมนตรีและนายอมร จันทรมบรรณกับคณะมีจำนวน 121 เสียง สมาชิกที่ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 54 เสียง และสมาชิกที่ไม่ออกเสียง 35 คน เป็นอันว่าที่ประชุมสภาได้ออกเสียงไม่รับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง 2 ฉบับเพราะคะแนนเสียงเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ในขณะนั้นคือ 292 คน

ผลการลงมติไม่รับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 แก้ไขเพิ่มเติมของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เนื่องมาจากสมาชิกที่งดออกเสียง ซึ่งมีจำนวนถึง 35 คนและสมาชิกที่ขาดประชุมซึ่งมีจำนวน 82 คน การที่สมาชิกงดออกเสียงและขาดประชุมเป็นจำนวนมากคงกล่าวจะออกไปในทางอื่นไม่ได้นอกจากวาทรรคา สมาชิกเหล่านั้นต้องการให้มี 2 สภาเพราะตนมีความหวังที่จะโคกกลับเข้ามาเป็นวุฒิสมาชิก การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งสมาชิกควรจะให้ความสนใจเป็นพิเศษทั้งการแก้ไขรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็เพื่อจะให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเป็นความต้องการของประชาชน การละเลยไม่มาประชุมเป็นการแสดงถึงความไม่รับผิดชอบของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

การแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

ครั้งที่ 2

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 แก้ไขเพิ่มเติมของรัฐบาลและของนายอมร จันทรมยุรณที่ได้ออกแก้ไขกติกาวุฒิสภาโดยให้มีสภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียว ซึ่งสมาชิกโคลงมติไม่รับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ส่งฉบับดังกล่าวโดยมีเสียงสนับสนุนไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดตามมาตรา 228 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 อนุมาตรา 3 เหตุผลหนึ่งที่สมาชิกโคลงมติไม่รับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง 2 ฉบับก็คือ การยกเอาพระราชกระแสดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงไม่เห็นด้วยกับการให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก มิใช่ไม่ทรงเห็นด้วยกับวุฒิสภา หลังจากนั้นได้มีสมาชิก 2 ท่านเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 แก้ไขเพิ่มเติมและสภาโคนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง 2 ฉบับมาพิจารณาพร้อมกัน คือ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของนายสิงห์โต จางตระกูล ให้นำกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก¹⁰⁸ และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของนายสมพร เทพสิทธาซึ่งขอแก้ไขให้คณะองคมนตรีเป็นผู้จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ 300 คน เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลือกตั้งและให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก¹⁰⁹ โดยทั้งสองท่านได้ให้เหตุผลในทำนองเดียวกันว่า การกำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งวุฒิสมาชิกเป็นการตั้งสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองและจะทำให้ประธานองคมนตรีอยู่ในลักษณะที่เป็นองค์กรทางทหารเมือง นอกจากนี้นายสิงห์

¹⁰⁸สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ครั้งที่ ร. 21 , วันพฤหัสบดีที่ 26 ธันวาคม 2517.

¹⁰⁹เรื่องเดียวกัน.

โต จากตระกูลโคกภิไธยสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (นายสุริยาธรรมศักดิ์) เป็นผู้ที่มีความสุจริต มีความยุติธรรมและไม่มักใหญ่ใฝ่สูงที่จะกดขี่มาบีบบังคับทางราชการ เมืองเหมาะสมที่จะเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก ¹¹⁰ และนายสมพระเทพสิทธิโคกภิไธยเหตุขอเพิ่มเติมว่า การให้องคมนตรีเป็นผู้จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้สภาผู้แทนราษฎรเลือกตั้งเป็นการกดขี่ทรงถึง 2 ชั้น เป็นทั้งการแต่งตั้งและการเลือกตั้ง โดยเหตุที่องคมนตรีเป็นผู้ที่ไม่ได้แก่ฝ่ายการเมือง จึงเชื่อว่าบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิที่องคมนตรีคัดเลือกเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและโดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้แทนของประชาชนชาวไทยเป็นเหตุเลือกวุฒิสมาชิกเป็นกรณีสอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตยเป็นการเลือกตั้งวุฒิสมาชิกโดยประชาชนทางอ้อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกจะมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ¹¹¹

ก่อนการพิจารณาพระราชบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 แก้ไขเพิ่มเติมทั้ง 2 ฉบับซึ่งสภาโคลงมติให้พิจารณาพรอมกัน ได้มีสมาชิกขอปรึกษาที่ประชุมสภาว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง 2 ฉบับหลักการไม่ตรงกัน คือ ฉบับหนึ่งขอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก แต่อีกฉบับหนึ่งให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ถ้าให้มีการลงมติในขั้นรับหลักการโดยที่ว่าจะรับหลักการฉบับใดฉบับหนึ่งก็เชื่อว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง 2 ฉบับจะต้องตกไป เพราะมีเสียงสนับสนุนไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา (ตามมาตรา 228 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 अनुมาตรา 3) ในขั้นนี้ควรเปลี่ยนหลักการเป็นเพียงการขอแก้ไขมาตรา 107 เกี่ยวกับตัวผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก เมื่อรับหลักการไปแล้วจึงมาพิจารณา

¹¹⁰ เรื่องเดียวกัน.

¹¹¹ เรื่องเดียวกัน.

ในวาระที่ 2 ขึ้นแปรญัตติว่าจะให้ใครเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก¹¹² นอกจากนี้ ก็มีสมาชิกอีกหลายคนได้แสดงความวิตกกังวลาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง 2 ฉบับจะตกไปทั้งคู่ทำให้การพิจารณาพร้อมกัน ซึ่งนายประกาศนวยชัย ประธานสภาได้ชี้แจงว่าจะให้มีการลงมติในตอนท้ายว่าจะรวมกันหรือแยกกันลงมติ¹¹³ สมาชิกที่สนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของนายสิงห์โต จางตระกูลที่ให้นักรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิกให้เหตุผลว่า ตามร่างของนายสมพร เทพสิทธาที่ห้องมนตรีเป็นผู้จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้สภาผู้แทนราษฎร เล็ดลอดและให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิกนั้น ยังคงทำให้สภาสูงผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์โดยผ่านองคมนตรีอยู่เช่นเดิม ส่วนร่างของนายสิงห์โต จางตระกูลให้นักรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว¹¹⁴ ภาคราชการพึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์เมื่อมีความจำเป็นในขณะที่ต้องกกรทางการเมืองและกระบวนการทางการเมืองเป็นอัมพาต เช่น กรณีเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแสดงความจงรักภักดีโดยการถวายพระราชอำนาจเพราะทรงมีพระราชอำนาจโดยสมบูรณ์อยู่แล้ว การทิ้งโดยไม่หวังว่าท่านจะเสื่อมเสียเป็นความมั่งงายมิใช่ความจงรักภักดีและการป้องกันสถาบันสูงส่งนั้นเราก็ไม่ควรจะเอาท่านมาเกี่ยวข้องกับการเมือง¹¹⁵ สมาชิกที่สนับสนุนร่างของนายสมพร เทพสิทธาให้เหตุผลว่าเป็นการผสมผสานของสถาบันที่เป็นกลาง คือ องคมนตรีช่วยทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและให้สถาบันทางการเมือง คือ

¹¹² ยัวร์ตัน กมลเวชช์, เรื่องเดียวกัน.

¹¹³ เรื่องเดียวกัน.

¹¹⁴ ไพจิตร เอื้อทวีกุล, เรื่องเดียวกัน.

¹¹⁵ ไพจิตร เอื้อทวีกุล, เรื่องเดียวกัน.

สภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เลือกตั้งแล้วก็ขอพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเพื่อเป็นเกียรติแก่วุฒิสมาชิก การมีนโยบายนายกรัฐมนตรีนับปัจจุบัน (นายสัญญา ธรรมศักดิ์) จะทำหน้าที่เลือกคนดีเข้ามาเป็นวุฒิสมาชิกนั้น เป็นการถือตัวบุคคลเป็นสำคัญ นายกรัฐมนตรีคนต่อไปก็จะเลือกจากพรรคพวกของตน เช่น ลูกพรรค ส.ส. สอบตก จะต้องมีการทดแทนบุญคุณกัน เราคงไม่ต้องการให้บุคคลเหล่านั้นมาเป็นวุฒิสมาชิกเพราะประชาชนโคปฏิเสฐเข้ามาแล้ว ¹¹⁶ การพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญเราคงพิจารณาหลาย ๆ ด้านนอกจากปัญหาแห่งความถูกต้อง ความชอบธรรม ความเกี่ยวของของอำนาจ เรายังต้องคำนึงถึงระบบการการเมืองหรือจักรกลทางการเมืองว่าจะทำงานได้หรือไม่ การให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิกเกรงว่าจะเกิดความขัดแย้งระหว่างสภาสูงกับสภาล่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะไม่เคารพและยอมรับสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากแต่งตั้งของนายกรัฐมนตรี สภาสูงจะไม่มีวาทศิลป์และไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ ตามร่างของนายสมพร เทพสิทธาจะเป็นการประสานระหว่างสถาบันที่มีความศักดิ์สิทธิ์สูงที่สุดกับสถาบันที่เป็นอำนาจของประชาชนคือ สภาผู้แทนราษฎร ¹¹⁷ การมอบให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิกเท่ากับว่าได้ตัดทิ้งหลักการที่จะให้วุฒิสภาเป็นผู้ใช้อำนาจยับยั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะวุฒิสมาชิกจะเป็นพวกเดียวกับรัฐบาล ¹¹⁸ หลังจากที่สมาชิกโคปฏิเสฐพอสมควรประสานสภาได้ให้ที่ประชุมลงมติถอนวาระให้รวมหรือแยกการลงมติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 แก้ไขเพิ่มเติมทั้ง 2 ฉบับ ซึ่งที่ประชุมมีมติให้พิจารณาแยกกันด้วยคะแนนเสียง 105 ต่อ 30 เสียง ได้มีสมาชิกแสดงความเป็นห่วงวาระร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง 2 ฉบับจะต้องตกไปเพราะได้รับเสียงสนับสนุนจากสมาชิกไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด โดยเวียนปรึกษาประธาน

¹¹⁶ กระทบ หลงธรรมชาติ, เรื่องเดียวกัน.

¹¹⁷ กมล สมวิเชียร, เรื่องเดียวกัน.

¹¹⁸ นิธิวัฒน์ ชาลีจันทร์, เรื่องเดียวกัน.

สภาขอให้ประธานสภาปรึกษากับผู้เสนอญัตติทั้ง 2 ท่านให้ถอนร่างนี้ไปเพื่อว่าจะได้ร่างรัฐ
 ธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับหนึ่งแทนที่จะต้องตกไปทั้ง 2 ฉบับ¹¹⁹ หลังจากที่ได้พักการประชุม
 ในตอนเที่ยงซึ่งสมาชิกได้ปรึกษากันเป็นการส่วนตัวเพื่อแก้ไขปัญหาลี้กถาวรเมื่อเข้า
 ประชุมในคอนเบายนายสิงห์โต จากตระกูลโคขอถอนญัตติขอแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
 ไทยเพื่อไม่ให้เกิดความวุ่นวายในสภาซึ่งสมาชิกเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 134 ต่อ 5
 เสียง ต่อจากนั้นที่ประชุมได้ลงมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของนายสมพร
 เทพสิทธิ์า ด้วยคะแนนเสียง 182 ต่อ 8 เสียง เกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
 ของสภา ตามมาตรา 228 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517
 อนุมาตรา 3 มีสมาชิกที่ไม่ออกเสียง 12 คน และที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบด้วยที่จะให้มี
 การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม วาระที่ 2 ด้วยกรรมวิธีการเต็มสภาด้วยคะแนน
 เสียง 110 ต่อ 25 เสียง นายมานะ พิทยาภรณ์ได้เสนอให้เลื่อนการพิจารณาร่างรัฐ
 ธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม วาระที่ 2 ไปอีก 1 วัน เพื่อที่จะให้สมาชิกได้พิจารณาปัญหาข้อก
 หมายต่าง ๆ ใดอย่างละเอียดรอบคอบซึ่งสมาชิกลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 83 ต่อ
 35 เสียง นายใหญ่ ศวิตชาติได้เสนอให้ตั้งคณะอนุกรรมการ 5 ท่านไปพิจารณาร่างรัฐ
 ธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมก่อนการพิจารณาในวาระที่ 2 สมาชิกลงมติเห็นชอบด้วย 110 เสียง
 ไม่เห็นด้วย 2 เสียง การตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมก่อน
 การพิจารณาในวาระที่ 2 ด้วยกรรมวิธีการเต็มสภานั้นเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมของ
 สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2516 ข้อ 101 วรรคท้ายซึ่งกำหนดว่า " ในการพิจารณา
 ร่างพระราชบัญญัติโดยกรรมวิธีการเต็มสภานั้น สภาจะตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณา
 ปัญหาใดโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัตินั้นก็ได้ " คณะอนุกรรมการ 5 ท่านที่
 สภาเลือกขึ้นมาได้แก่¹²⁰ นายสมภพ โทกระดิกย์ นายอมร จันทรมบูรณ์ นายสมพร

¹¹⁹ไพจิตร เลือ่วทวิกุล, เรื่องเดียวกัน.

¹²⁰เรื่องเดียวกัน.

สิทธิ นายใหญ่ ศวิตชาติ และนายเฉลิมชัย วสันต์ การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติมของนายสมพร เทพสิทธาอาระที่ 2 ด้วยกรรมาธิการ
เต็มสภา โดยมีสมาชิกขอแปรญัตติ คือ นายมานะ พิทยาภรณ์ ขอแปรญัตติให้นายกรัฐมนตรี
เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก นายเรณู สุวรรณดิษฐ์
ขอแปรญัตติให้ประธานองคมนตรี นายกรัฐมนตรีและประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ
บัญชีรายชื่อแต่ละบัญชี 300 คน และใหญ่คัดทั้ง 900 คนเลือกตั้งกันเองโดยวิธีลงคะแนน
ลับและนายสุชน ชื่นสมจิตรขอแปรญัตติให้สมาชิกสภาจังหวัดแต่ละจังหวัดคัดเลือกมา
จังหวัดละ 1 คนที่เหลือให้สมาชิกสภากรุงเทพมหานครเป็นผู้คัดเลือกสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งผล
การลงมติปรากฏว่าสมาชิกที่เห็นด้วยกับคำแปรญัตติของนายมานะ พิทยาภรณ์มีจำนวน 110
คน สมาชิกที่เห็นด้วยกับคำแปรญัตติของนายเรณู สุวรรณดิษฐ์ 25 คน และสมาชิกที่เห็น
ด้วยกับคำแปรญัตติของนายสุชน ชื่นสมจิตร 12 คน เป็นอันว่าสมาชิกส่วนใหญ่เห็นควรให้
แก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 โดยให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลง
นามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก

หลังจากที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภาได้ลงมติให้ยานร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 แก้ไขเพิ่มเติมวาระที่ 2 เรียบร้อยแล้วของรอ
การพิจารณาในวาระที่ 3 เป็นเวลา 15 วันตามมาตรา 228 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอา
ณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 อุนุมตรา 5 ซึ่งสภาได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข
เพิ่มเติมวาระที่ 3 เมื่อการประชุมครั้งที่ ร. 27 วันพฤหัสบดีที่ 16 มกราคม 2518 และ
ได้ลงมติด้วยคะแนนเสียง 199 ต่อ 28 เสียงให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของนาย
สมพร เทพสิทธาขึ้นทูลเกล้าเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญต่อไป
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและ
ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2518 ¹²¹

¹²¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2518, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 92, ตอนที่ 14, วันที่ 23 มกราคม 2518, หน้า 1.